

St. Joh. P. Leche

1. Gerhard / Joh. Ern. / Diff. de Umbra-
tione virtutis Actissimi, ex Luc.
1. vers 35. iene 1688.
2. Gejer / Mart. / Diff. Biza, nempe
prot Evangelium Genes. III. v. 15.
ut et Messie mors, Sepultura
ac Resurrectio. Jes. LIII. v. 3 = 10
Lippsie 1695.
3. ——— Diff. Superstitione,
Lippsie, 1660.
4. Gerhard / Joh. Con. / Diff. de
ambrotatione virtutis Actissimi,
iene 1665.

Munimentum 28 27.
SECURITATIS
HUMANÆ,
EX IMAGINE DIVINA,
EJUSDEMQUE RELIQUIIS,
ab Ipso Sanctissimo Mundi Creatore
GEN. IX. 6.
exstructum.,

Consentiente Vener. & Ampliff. Facult. Theol.
PRÆSIDE

DN. JACOBO HENNINGIO,

SS. Theologiæ Doctore & Professore, Consistorii Regii
Adfessore, & ad D. Jacobi Pastore,

*Domino Patrono, Promotore ac Præceptore suo
etatem colendo,*

In Inclyta Academia Patria,

*Anno MDCLXXXIX. d. April. horis locoque consuetis
Publicæ oppugnationi expositum.*

NICOLAO **Wolfg. Pom.**

GRYPHISWALDIÆ,
LITERIS DANIELIS BENJAMINIS Starckens/
REG. ACAD. TYPOGRAPHI, ANNO 1711.

MUNITIO
SECURITATIS

HUMANAE
EX IMAGINE DIVINA
EJUSDEMQUE RELIGIONIS

ab ipso sanctissimo Mundi Creatore
OBV. 1788
extinctum.

Conservante Vener. & Ampliss. Facult. Theol.
PRESIDE

DN. JACOBO HENNINGIO,

SS. Theologiae Doctore & Professore, Consistorii R. Ill.
-Adjuncto, & ad D. Jacobi Pastore,
Domino Patroque Promotore ac Theopetore suo
curam habente

In Insula Academiae Patris,
anno MDCCCLXXXIX. d. April. horis locorum consuetis
in hunc oppugnationi capessimus

NICOLAO WOLFF, fonn

GRYPHIS ALDIE,
LITH. DANIELIS BENJAMINIS (Grunberg)
RIG. ADO. THEOPHILI, ANNO 1789

§. 1.
PROOEMIALIS.

Nter cætera, ad quæ grato agnoscenda animo obligamur, DEI beneficia, est nostri tutela & defensio: Ex quo enim Homo fuit, hæc ipsi curæ cordique fuit. Quandoquidem omnibus modis se sui communicativum demonstraturus, non sufficere ratus, Hominem creasse, & conservare voluit; In hoc Architecto abfimilis, qui, quanquam domum extruxerit, de extructa amplius sollicitus non est; Cum tamen providens Numen non minus Microcosmum ac Macrocosmum, ut cum summa potentia & sapientia laude creavit, conservet. Imo, cum propter Microcosmum sit Macrocosmus, adeoque & Hominis pro Providentia modo & gradu circa Hominem apparet, illum specialiori Providentia modo & gradu circa Hominem versari, ut iterum specialissimo circa pios occupatur. Sed prolixum foret, quando hic detineri Nos pateremur, dum ad alia tendimus. Proin tantum notare juvat, ad specialem illam circa Hominem providentiam illud, de quo nunc dispiciendum est, *Munimentum Securitatis nostræ* referri. Omne enim Nostrum, v. g. quod non tantum sumus, ut Inanimata, vivamus, ut vegetantia, sentiamus, ut sentientia, sed & intelligamus, ut rationis compotes, divinæ debemus benignitati, & benignissima eidem Providentia, quod in Existencia & Essentia perseveremus. Quam enim Securitatem ipsi Nobis dare haut potuimus, largissime concessit, vitam nostram moderans in ingressu, viam in progressu, finem in egressu. Nec tantum positivum Ejusmodi Conservationis influxum impertitur, sed & Moralem, prohibendo id omne, quod externam & violentam Mortem acceleraret. Hæc si dispicimus, amplissimum *Mediorum pro securitate nostrâ*, apparatusprehendimus; Alia Externa, alia Interna; vid. infr. §. 4. Alia Physica, alia Moralia, alia Mixta; prout & contraria Mala totidem sunt. Sic, quando Securitatem nostram impetunt Morbi & Venena, obstant Medicamina: Quando Bruta nos invadunt, & belluini Homines, arma nos defendunt. Quin, ne impetamur, jam divina prospexit sapientia, dum Bruta terrore indito, Hominem præcepto retrahit. vid. §. jam jam cit. Ut vero Lex Medium Securitatis Morale est, sic Imaginem divinam fortean non incongrue Mixtum aliquod in Statu Integritatis dixeris;

A

Cum

Cum & Moraliter & Physice securos nos præstaret: Moraliter, dum rectitudo Voluntatis humanæ, legi divinæ exacte respondens, mutuas quascunqve injurias eliminabat. Physice, dum Corporis harmonia & temperies, longe perfectissima, intus quidem omne noxium respuebat, foris Impassibiles Nos reddebat. Quæ causandæ Securitatis ratio licet per lapsum in tantum perierit, ut mortem in lucem afferamus nobiscum, & circumferamus, aliquantulum quidem, sed non in longum. obnitentibus & Naturæ & Artis beneficiis; remansit tamen inter alias Imaginis Primæ Reliquias Securitas Moralis, severius Magistratum curæ subdita, quam adhuc aliquantulum prolixius sumus consideraturi, facem præferente *L. Gen. IX. 6.*

TEXTUS.

שֵׁפֶךְ דָּם הָאָדָם כְּאָדָם רָמוּ וְשֵׁפֶךְ כִּי בְצַלֹּם אֱלֹהִים
עָשָׂה אֱתָ הָאָדָם.

LXX. Interpretes.

ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, ὅτι ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον.

Versio Vulgata.

Quicumqve effuderit humanum sanguinem (supplet Ofiander per Hominem) fundetur sanguis Ejus.

Pagninus & Variablis.

Qui effuderit Sanguinem Hominis in homine, Sanguis Ejus effundetur: quia ad Imaginem DEI fecit Hominem.

LUTHERUS.

Wer Menschen Blut vergenst / des Blut soll auch durch Menschen vergossen werden / denn GOTT hat den Menschen zu seinem Bilde gemacht.

S. 2. Consideranda heic tria veniunt.

1. Homicidii prohibitio.
2. Addita comminatio.
3. Utriusqve ratio.

S. 3. Prima in illis conspicitur verbis: Qui humanum sanguinem

vinem effuderit. Hinc breviter expendemus (1) in antecessum Prohibentis Auctoritatem. (2) Prohibitionis Qualitatem. (3) Necessitatem.

S. 4. Is, qui prohibet, DEUS est, *vers. 1.* qui sibi hoc Cap. cum dominium in universam Creaturam vindicat, tum curam in res, à se conditas, præcipue Hominem, ostendit. Illud enim partim è *vers. 2. 3.* patet, ubi & Terræ fructus, & quicquid sub cælo vivit, in usus humanos liberali manu porrigit; partim è *vers. 4.* dum eximit esum Carnis in suo adhuc viventis Sangvine: Libertima enim hæc dispensatio circa Creaturas, quæ alibi laxat usum, alibi restringit, indubium divini dominii in omnia documentum est; Cui nec ipse quidem exemptus est Homo, quippe cujus Voluntati modum ponit, postquam Eidem subdidit Creaturam. Curam evincunt (1) Benedictio, *vers. 1.* & multiplicandi semet concessa facultas, non ex parte quidem, ut Homo proli suæ materiam largiatur, id quod præcipuum est, Animam non largiatur, sed ex toto, quoniam hæc multiplicatio restricta non est, sed totum complectitur Hominem, qui Terram implere, & dominari Creaturæ debebat. (2) Vitæ Conservatio, tum Externa, quæ in propulsatione omnis violentiæ consistit. Eo enim sine *vers. 2.* partim Animalia metu implet, ut Hominis conspectum vereantur & fugiant & *vers. 5.* sanguinem humanum in Brutis quoque se vindicaturum suscipit; partim Hominem cohibet *vers. 5. 6.* ne violentas aliis inferat manus. Tum Interna per suppeditationem Ciborum ad vitam tolerandam necessariorum *vers. 3.* Faciebat enim ad sapientiam divinam declarandam, Hominis vitam, tot adminiculis instructam, tot munimentis septam, impiorum Hominum libidini non permittere; Faciebat ad illustrandam auctoritatem, Jus Vitæ & Necis non collocare in cujusvis manum, sed Sibi Autori Vitæ, servare dispensandum per Eos, quos ad id peculiari facultate donarat. Neque Divinæ Benignitati vel Curæ detrahit quippiam, quod inter Creaturas tot sint Perniciosa: Nam (1) *Quæ* non sunt talia; sed si quid perniciosum est, id culpa Lapsus Hominis tale est: Quippe in statu Innocentiæ non nisi Salubria omnia Homini obversata fuissent, cum nunc propter Hominem Terra sit maledicta *Gen. III. 17.* quæ Maledictio adhucdum ei adhæret, & omnibus, quæ cæteroquin in usum & delictum fuissent. (2) Sint Aliqua Perniciosa, sunt non in totum, sed

sed in tantum talia: Adeoque nulla DEO (juxta argumentum Epicuri apud Lactant. *l. de ira DEI c. XIII.*) Invidiæ labes est impropereanda, cum, qui Bonum & Malum juxta creavit, & Homini potentiam, utrumque dijudicandi, alterutrum feligendi concreavit. (3) Iterum, Nulla in Deo est invidia, Non tollere velle perniciofa cum possit; Siquidem hoc ipso tum absolutum suum in res à se creatas dominium demonstrat, tum Ea relinquit ex justo consilio, vel in peccati pœnam, qua impios, vel in paternam coërcitionem, qua pios, minimum in præmonitionem: vel in amissæ bonitatis, & contractæ invicem malitiæ moralis commonefactionem, qua universos: Cum, si Homo non fuisset Malus erga DEUM, nec Creatura fuisset mala erga Hominem. (4) Quæ perniciofa sunt qua Nos, in sua tamen Specie aut Genere Bona sunt. Hinc est, quod Metaphysicis Nullum detur Malum physicum; Omnia enim DEUS, sui ipsius judicio, creavit valde Bona. *Gen. I. 3.* (5) Sint Aliqua Nobis Perniciofa, sunt tamen non semper, nec ex toto. Si quæ Species Speciebus nocent, sunt tamen in communem aliquem usum: Serpentes, Erucæ, Papiliones è Terra, Aqua, Aëre vitiosas exfugunt qualitates, sicque, dum Elementa purgant, Hominum Valetudinem juvant. Ipsa Venenata antidotum largiuntur, ut apud Medicos constat.

§. 5. Prohibitionis Qualitatem sistunt verba: Quisquis humanum sanguinem effuderit: Hac enim ut Objectum continent Ultionis, ita & Materiam Prohibitionis: Circa quam notamus, eam non complecti Sanguinis humani effusionem absolute: Sic enim Scelera invenirent impunitatem, patrocinium Superstitio; Quippe cum Sanguinis Effusio hic non veniat in significato quocunque latiori, sed quo Homicidii genus privato motu occupatum designat. Nulla enim alias à Magistratu Ultio, minimum Capitalis, posset infligi, & justa simul cum injusta Vitæ destructio damnaretur. Eaque ratione, nec ipse sibi Textus constaret, dum Effusionem Sanguinis in pœnam injuste effusi requirit. Aut An omnia Bella proclamabimus injusta, ut in quibus Sanguis effunditur. Quam Superstitionem cum Tertulliano *de Idol. c. 19. p. 289.* & Lactant. *l. VI. Instit. Divin. c. 20. p. 274.* suam nunc faciunt Anabaptistæ, Weigeliani, Sociniani, Magistratui eadem injuria Jus Belli in injustum Hostem, quod tempore Pacis in fontes obtinent, detrahentes. Ad quos in Bellorum usu

usu damnando Joannes Perus Concionator Moguntinensis & Erasmus Grotio accedere videntur *proleg. in J. B. & P. de quorum tamen Virorum dissensu judicium habes J. A. Osiand. Comm. in b. l. Grotii.* Ut ut itaque prohibitio Effusionis non sit absoluta, fit tamen, in quantum Justitiæ Divinæ repugnat. Repugnat autem non Simpliciter, sed quatenus in Persona fundente Facultas Moralis deficit, in patiente nulla subest justa causa Mortem provocans: Enimvero Conaminatio adjecta, frustranea foret, si nulli Magistratum vindicandi data esset copia.

§. 6. Designatur itaque Vitæ interceptio (1) Violenta: Ea enim exprimitur tum per Sangvinem, qui Sape Cœdem in Scriptura denotatur, *Gen. XXXVII. 26. Num. XXXV. 33. I. Sam. XXV. 26.* tum per Effusionem, vid. *Gen. XXXVII. 12. Deut. XIX. 10. & alibi.* (2) Voluntaria, quando Interfector ad Cœdem directe concurrit, vel proxime, non tantum qua contactum physicum, sed & qua intentionem & influxum Moralem, qua Jussionem, qua Svafionem, qua non-prohibitionem, si ad eam tenebatur, qua non-diffyafionem aut quamcunque non-impeditionem, ad quam omnes tenentur; vel remotius & in causa, ex qua Mors alterius seqvi probabiliter censetur, nonnunquam actu, idque frequentius, seqvitur; ut qui percutit, non præcise occidendi, lædendi tamen & vulnerandi animo, volens Homicidium committit: Causa enim Causa est etiam Causa Causati. Casuale ex adverso Homicidium, neque in se, neque in aliqua causa, ex qua vel semper vel frequenter accidere solet, intentum, ipse DEUS à pœna exceptit, quando Asyla extrui jussit; (3) Quatenus sub judicium humanum cadit: Quamquam enim in quinto præcepto latissime se porrigat Homicidium, ita, ut prohibeatur in Corde Odium Proximi, *I. Joh. III. 15. Ira temeraria, Matth. V. 22. Invidia, Rom. I. 29. Irritatio, Jac. III. 4. Indolentia in Miseriis proximi, Am. VI. 5. Implacabilitas, Rom. I. 31. Vindictæ desiderium, Ps. V. 7. In verbis Amaraudo, Proverb. I. 2. 5. Maledictio, Matth. I. 31. II. Sam. VI. 16. Contentio, Jurgium, Clamor, Gal. V. 10. Eph. IV. 31. Querelæ inconsideratæ & impatientia injuriarum, Jac. V. 7. In Gestu & Vultu signa, quibus Malitia Cordis arguitur, Gen. IV. 6. Matth. XXVII. 39. Gal. IV. 29. In Factis, Cadere proximum aut Corpus mutilare, Levit. XXIV. 20. Mortem causari vel telo vel veneno vel fame, Gen. IV. 8. Deut. XXV. 2, 3. II. Cor. XI. 24. Ludificandi animo cum damno alii*

Lapsum procurare, *Levit. XIX. 14.* Imbecillis ac Afflictis injuriam facere, *Ex. XXII. 21.* per Gladii tamen Jus h. l. Magistratui indultum, hæc ipsa ultra non coercetur, quam dijudicari per humanam scientiam, debitamque inquisitionis industriam possunt: Sicut enim in Foro Humano Cogitationis pœnam Nemo luit, sic nec de Occultis Judex Humanus judicat. (4) Privata: Hinc Effusio Sangvinis altera alteri opponitur, ad denotandum, Publicam Magistratus esse licitam, & ut hæc justa & iusta est, ita illam prohiberi.

§. 7. Labet Hobbes, de Prohibitione hæc philosophantem audire. Sic autem ille: *Etenim præcepto Non occides non omnis Occisio prohibetur. Nam, qui dixit, Non occides, idem dixit: Occidatur is, qui fecerit Opus in Sabbatho, Ex. XXXV. 2. Neque omnis Occisio causa inaudita;* Dixit enim: *Occidat Unusquisque Fratrem & Amicum & Proximum suum, Ex. XXXII. 27. & occisa sunt 23000. Hominum.* Neque omnis Occisio Hominis Innocentis; *Vovit enim Jephthe: Quicumque fuerit egressus eum Holocaustum offeram Domino, Jud. XI. 31. & Votum, Ejus DEO acceptum est. Quid ergo prohibetur? Hoc tantum, ne Quis occidat quendam, quem occidere, non sit ipsi Jus, i. e. Nemo occidat, nisi id facere suum sit. De Cive. c. XVI. §. X.* At enim tamen initium recte habeat, aut nec tolerari scopus, quem præfixum sibi habet, potest, nec, quæ falsa admiscet: Nam I. Ad surripiendam Privato Boni & Mali Dijudicationem, eandemque Soli Civitati, i. e. summo Imperanti delegandam, hæc verba direxit; quæ ipse mens, si argumento exponatur, dilucidius apparet: Cuicumque convenit Jus puniendi & occidendi, Eidem & competit Jus, Bonum & Malum, dijudicandi vel determinandi, in quo consistat Furtum, Stuprum, Homicidium, &c. Soli Civitati, &c. E. Heic in Majori Cuivis advertere licet, peccari à Dicto secundum quid ad dictum simpliciter: Nam soli Magistratui convenit illa dijudicandi facultas, sc. quantisper eum autoritate puniendi connexa est. Quo pacto aliis neganda est omnino. Probe ab invicem disjungenda Judicium Morale à Civili, Privatum à Publico, Discretivum à Definitivo. Illud Subdito & Parenti demere, est Eundem exuere obligatione & motu ad honestum naturali, & soluto, quo primum omnium DEO adstrictus est vinculo, in solidum ab humano suspendere arbitrato. II. *Ex. XXXII. non fit ultio publica ordinaria Magistratus, sed Extraordinaria per Fratrem, Amicum,*

Amicum & Proximum, qualis extra conditionem specialis DEI dispositionis locum non obtinet. III. Circa exemplum Filiae Jephthae errat, quando ipsum Votum Factumque acceptum DEO fuisse affirmat. At enim in Patre nec Votum, nec Voti exsolutio, probari potuit. Non in Patre Votum: Aut enim id determinatum fuit ad certum Objectum nempe Hominem, aut ad quodcumque obvium: Hoc non est probabile, partim, quia non convenit cum Verbis Textus, qui Materiam Voti describit per Egrediens extra Januas Domus, ubi quidem emphatice Mascul. ponitur, ad excludenda Bruta; nec temere additur, extra Januas Domus, ut intra quam non Bruta recipi, sed Homines solent; partim, quia non convenit cum Decreto Jephthae, ut qui omnino pro tanta victoria eximium quid (quod Fortuitum & Brutum esse non potuit) libare constituit. Posito autem, Ne tunc quidem peccato immunis erit: Satis tum enim prodidit neglectum DEI Legisque divinae, ut qua cautum, ne promiscue Animalia offerrentur, sed immunda mundis discernereatur; atque adeo Animalis, in sacrificium adhibendi Electio requisita; quam dum ipse non observavit, sed fortuito casui, ut per quem vel Canis vel aliud immundum Animal obtingere potuisset, materiam sacrificii reliquit, inconsultae utique Temeritatis reus judicatur. Illud autem cum è Textu constet, eo est abominabilius: Nam (1) reus est Temeritatis, qua imprudenter DEO vovit incertum, quo de ante eventum consistere ipsi non potuit, in sua a potestate futurum esset nec ne. (2) reus est Impietatis, qua contra expressam DEI legem, tum Homicidium in genere, tum mactationem & oblationem Hominis in sacrificium severissime prohibentem, nunquam Hominem offerri passam vel oblatum approbantem, aliquid decrevit, eoque major est impietas, quo plus illegalitatis continet, tum Innocentis eodem, tum Hypocresin aut Ejusdem ad cultum DEI destinationem. (3) ἐδολογησικίας; cum beneplacitum & figmentum suum pro cultu DEO obruisset. Non in Patre Voti Exsolutio probata: (1) quia illa fuit formaliter Occisio Hominis innocentis, (2) quia Votum in re illicita non obligat, & perinde, ut, qui juramento illicito stat, sic &, qui voto illicito, bis peccat. Quamquam ne in Filia quidem consensum probare DEUS potuit: (1) quia Consensus rei illicitae non est dandus. (2) Qui in immeritam sui mortem consentit, aut eam, in quantum potest, non fugit, ant

aut cavet, *αὐτοχρησις* est; Faciens enim & consentiens morali aestimatione tantundem sunt; Cum eadem utrinque sit intentio, par utrobique Voluntatis motio, idemque Decretum. Utque *αὐτοχρησις* est, non tantum, qui physice violentas sibi infert manus, sed & qui, aut delorum exuberantia, aut vivendi tœdio, alterum in necem sui precibus sollicitat; sic & qui necem suam, ubi potest, non præcavet. (3) Inconsulti obsequii crimen est, cum Parenti magis obedit ac DEO. Sicque, ex hæctenus dictis, Nullo Modo Votum istud DEO fuisse acceptum, apparet. Et hæc licet ex allatis rationibus tolerari non possint, possunt tamen in tantum Hobbii verba scopo nostro subservire, in quantum Privatam Occisionem publicæ contradistingunt, & ut hanc Alicui, sic illam Nulli concedunt.

§. 8. Prohibitionis Necessitatem adstruunt (1) Justitia Divina, par pari referens. (2) Amor Vitæ Humanæ; Cui conservandæ totum quidem hunc orbem dedit DEUS, cujus tamen minus tutus esset usus, si Cuilibet Quidlibet liceret in Quemlibet. Quare communi securitati repetitione Legis hujus expressa prospicere voluit, ne corruptæ Naturæ, quam tamen servatam cupiebat, in Invidiam, Invidia in Odium, Odium in Injuriam, Injuria in Cœdem denique emergeret, neque sic Mortales invicem se consumerent. (3) Naturæ Humanæ corruptio: Licet enim Homini DEUS Legem æternam de non occidendo inscripserit, neque Inscriptio illa Effectu suo per Lapsum plane desituta sit, tamen contracta in simul in malum propensio, & operosissima Originalis Labis efficacia Notitias insitas ad tempus vel obliterari vel non audiri facit, earundemque dictamen non admittit, ut Videns meliora deteriora tamen cum Medea sequatur, aut in λογισμῶν suorum vanitate confundatur. Rom. I. 21. Quoniam hinc igitur plerique Corporis magis, quam Animi, & hujus Vitæ, quam Futuræ malis ac suppliciiis commoventur, & vehementius à male agendo deterrentur, idcirco DEUS pœnam capitalem statuit adversus Homicidas (*Perer. eomm. in h. l.*) ut metu subsecuturæ statim pœnæ à culpa detinerentur, & si non Odissent peccare Virtutis amore, Odissent peccare tamen formidine pœnæ. (4) Summa Homicidii illegalitas: *Jus enim alteri eripitur, non tantum, quod ipsius est, sed, in quod ne ipse quidem plenam facultatem habet, verum supremi nostri omnium Domini est. Præterea simul hoc jure omnia alia eorundemque exercitia auferuntur.* Becm. Lin. Moral.

Monst. c. XVI. §. XI. quia, ut Textus monet, Imago DEI destruitur, adeoque enormissimum læsæ Majestatis, omnium eminentissimæ, crimen committitur. Neque DEUS, nisi atrocissimum esset peccatum, Sangvinis profusionem de manu cunctarum bestiarum, alias quidem pœnæ incapacium, requisivisset v. s. Conf. *Ex. XXI. 29.* (5) Civilis Conversationis, quam post lapsum conservatam volebat DEUS, ratio: Enimvero, consistere ea non potest, ubi alter ab altero necem metuit, alter alteri minatur, aut dum alter alterius perniciem cogitat. Quo ergo DEUS alterius metum, alterius ferociam corrigeret, expressa prohibitione Homicidia cavet, ne cœdium licentia totum statum humanum in periculum adduceret. Quapropter hanc Legem Nervum Imperiorum & Humanæ Societatis appellat Phil. Chron. Carion. l. I. p. m. 15. 20.

§. 9. Cum vero hac Lege mutuam DEUS metum sustulerit, nec dici potest, mutuam metum Societatum potius originem promovisse, ac mutuam benevolentiam. Quamquam enim hujus monstroræ sententiæ Parens atque Patronus Hobbes. *de Civ. c. I. §. II. protestetur, se hac voce futuri Mali prospectum quemlibet comprehendere, neque solam fugam, sed etiam Diffidere, Suspiciari, Cavere, ne metuant providere, Metuentium esse judicare*; ipsum tamen Judicium suum fallit: Nam (1) sic Metus cum Prudentia confunditur. (2) Nec ea tamen ratione Metus ad societatem ineundam quid conferret: Ubi enim Fuga, Diffidentia, Suspicio, quæ illic consensio, quæ conjunctio? (3) Posito, Metum dare occasionem ad Societatem, fieret tamen non nisi per Accidens, citra omnem veræ causalitatis rationem; Cum interim tamen veræ dentur Causæ, Effectum attingentes, nempe Consensio ut Causa Proxima, Benevolentia ut Intermedia, Ordinatio Divina, ut Remotior & Suprema. (4) Ipse ex Consensione Civitatem nasci concedit.

§. 10. Verum hujus sententiæ falsitatem vel ex ipso, quod subternit, fundamento deprehendes. Est illud STATUS NATURALIS, de quo §. X. hæc habet: *Natura dedit unicuique Jus in omnia*; & §. XII. ait, *Statum Hominum Naturalem, antequam in Societatem coiretur, Bellum fuisse, neque hoc simpliciter, sed Bellum Omnium in Omnes, idque sempiternum*. Quæ quidem quomodo dicto nostro, Rectæ Rationi, & genuino Naturæ Juri conciliari possint, non liquet.

B

Quare

Quare necessarium erit, ut tum dicto uoluntate, tum ratione hanc Machi-
 nam diruamus, quo, quod superstructum est, totum sponte ruat:
 (1) In ipsum Supremum Numen injurius est; Cui quidem per Athei-
 sticum suum statum, quantum in se est, tum Dominium, tum Curam
 detrahit; Cum tamen utrumque tum heic sibi vindicet, tum statim ab
 Orbe condito sibi vindicabit, adeoque omne statui naturali & spatium
 & locum præclosesit. (2) Hic DEUS Effusionem Sangvinis Humanil
 improbat, quam tamen Hobbes in statu naturali approbet. (3) Hic Jus
 illud omnium in omnia in totum destruitur, dum DEUS Homini non
 nisi limitatum Dominium concedit, neque id ipsum extendit ad Vi-
 rum, Fratrem & Socium Hominem, ut in quem soli sibi Jus superiori-
 tatis reservavit. (4) Adstructæ heic Hominis, ad Imaginem DEI con-
 diti, dignitati detrahit, dum Hominem fingit, velut Curt. l. VIII. c. 2,
 feram Beltiã, viventem in solitudine, terrentem alias, alias timen-
 tem. (5) Omnes Homini Notitias Infitas, Juris Naturalis distatti-
 ces, eripit, nullasque de vitandis Furtis, Stupris, Homicidiis relinquit.
 Si enim Unicuique Jus in omnia, E & in omnium bona, corpora, Vi-
 tani. (6) Latet Atheus in herba: Jus enim Naturæ & Mutabile, & si-
 bi contrarium & vanum facit; Mutabile: Cum aliud in Statu Natura-
 li, aliud in Sociali obtinere velit, & in illo licere omnia, non perinde in
 hoc. Expressis verbis verbis hanc suam impietatem prodit. c. XIV. §. IX.
*In Statu Natura primo nihil alienum erat, & proinde, Alienum invadere,
 impossibile: Deinde omnia Communia erant, quare & Concubitus omnes
 liciti. Tertio status belli erat, ideoque licitum occidere. Quarto Omnia
 proprio cujusque judicio definita erant, ideoque Honores etiam paterni.
 Postremo nulla judicia publica erant. Quæ vero omnia hodie jure
 Naturæ sunt prohibita & determinata, adeoque concedat necessum
 est, subsistere Jus Naturæ Mutationem. Sibi contrarium: Id enim,
 quod perpetuam cum Honesto habet repugnantiam, ut Homicidia,
 Furta &c. Jure Naturæ in Statu Naturali vult concessa & licita, quod
 implicat. Vanum: quia illud in opinione locat, quando nudo faci-
 entis judicio, id quod sit, jure fieri vel injuria asserit. §. X. Gemina
 habet. c. VIII. §. I. In statu naturali, propter Bellum omnium in omnes
 subjungere vel etiam occidere Homines, cuique licitum est, quoties id suo
 bono conducere videbitur.*

§. 11. Comminatio continetur in illis verbis: In Homine
 (per

(per Hominem) sanguis ejus effundetur. Cujus notamus
(1) Naturalem Legalitatem. (2) Latitudinem s. Extensionem. (3) Executionem.

§. 12. Naturalis Comminationis Legalitas patet (1) ex inscripta Legis Naturalis Notitia, & inde resultante Conscientiæ dictamine: Quodcumque enim quis Innocentis sanguine manum imbuat, scelere parato non quiescit, sed poenam, quam Conscientia minatur, metuit, quin quam sæpissime tanta Conscientiæ verbera experitur, quæ vel sola in poenam sufficient, omnique supplicio, quod in illorum, medicinam nonnunquam expetitur, sunt intolerabilia, quando idem, qui reus, ultro comparet & Actor, quo efficacissime sollicitanti Conscientiæ satisfaciatur. Quale judicium, quo cruciatus quicumque exterriores, licet exquisitissimi, supplicio Licetoris interno tamen leviores existimantur, quoniam quemcumque facinorosum comitetur, aut maxime in Homicida conspicitur, qui, si quando Gladium secularem effugerit, sæpius tamen, ne in supplicium ipse sibi superesset, Judicium sponte se stitit, eodem tum reciprocam sanguinis effusionem promovens, tum Comminationis hujus severissimæ exactissimam ad delictum congruentiam vivo exemplo edocens. e. g. Cainus vagus erat & profugus, neque cum agris securitatem pepulisset, intra mania securus, licet vi comminationis divinæ, reciprocam eadem interminantis (non ex gratia, sed ut esset in exemplum) Signique superadditi, esset tutus. Ipse meritum fatetur: Et erit, quisquis Me invenerit, occidet. Gen. IV. 14. Utur itaque Poena temporalis ipsi metuenda non erat, Conscientia tamen significatam hac comminatione poenam promeruisse indicabat. (2) E Rom. I. 32. ubi Apostolus, postquam, horrenda Gentilium delicta enarrans, ea inter retulisset, quod sint *μῆσοι* *φθόροι* *καταφρονεῖς* contra Eosdem adducit, quod, quum DEI justitiam noverint, nempe quod ii, qui talia faciunt, digni sint morte; tamen fecerint. Hinc arg. cum TT. Lipsiensibus in Resp. B. Molleri *Theologischert Bedencken vom Todschlag und dessen Bestraffung* / annexa Resp. ad *quest. 3. p. 34.* Poena, quam Gentiles è Lumine Naturæ, tanquam *divinæ* *voluntatis* *testis* cognoverunt, non est Legis Forensis, sed Naturalis & naturalis habet Legalitatem, Poena, qua Homicida dignus est morte, quæque comminatione hac exprimitur, est talis E. it. Qc. Justitia è Lumine Naturæ cognoscitur, illa est Justitia DEI Naturalis ac Immutabilis.

tabilis, atqvi Iustitia DEI vindicativa cædis humanæ per sanguinem occisoris est talis, E. (3) E congruentia ad Jus Talionis, cui quicquid congruit, naturale est, cum Lege æterna conspirat, & hinc nulli non in Lege Forensi observatum, populoqve Israëlitico expresse præscriptum. Quo spectant verba Danhauer. *Jus amabeum thronum suum collocavit in πλακας Μωσέως, in Conscientia secretum, in jura Gentium; Jus sine dubio justum, æternum, recte rationi consentaneum, non ex indultu divino, quo summus Legislatoꝝ ingenio populi Israëlitici puerili & vindictæ cupido gratificaretur (ut Smaltz. Disp. VII. contr. Frantz.) sed in Iustitiæ intimis visceribus veniſque natum. Natura impressum, inter Gentes totum & adultum, &c. Hodosoph. Phan. VIII. hypomn. (L) p. 484.* Hinc argum. Qc. congruit ad Jus Talionis, Pœnam Delicto proportionatam exigens, illud congruit cum Lege Naturæ, Effusio Sanguinis pro Sanguine &c. E. *Pana heic enim Delicto proportionatur, non secus, ac in hujus Juris praxi Instrumenta Instrumentis, Damna Damnis, Tempora Temporibus, Mensuras Mensuris adegvata legitur.* Conf. Danhauer. l. c. Cæterum Jus Talionis non est privatum, nec per id cuicunqve Privato Homicidam vicissim occidere licuit, quæ mens est Grot. *ad b. l. comm.* Judicia namqve eadem cum Societate humana primordia habere, ut §. 19. probabitur. (4) E praxi divina; Quippe cum Majestas divina infinita offensa, salva Iustitia ipsius æterna, non nisi infinita retaliationē placari & voluit, & potuit. Hinc delinquentibus Spiritibus & Hominibus æternum supplicium dictatum, quod quoqve in Improbis peragetur, & in omnibus Hominibus, ut in Angelis malis, exequendum fuisset, nisi Infinita Deditatis Persona, tum infinitam exhibendo obedientiam, tum infinitam perpetuando pœnam, pro omnibus sustinisset. Arg. Qc. Jus DEUS ipse ad reconciliationem sui necessarium duxit, illud æternum est & naturale, Talionis Jus &c. E. (5) E significantia voc. \square quod non tantum Sanguinem, sed & Reatum Sanguinis notat. Reatus autem infert obligationem ad pœnam. Hinc Abelis Sanguini Vox tribuitur *Gen. IV. 10.* quæ Vindictam poposcerit. Huc autem male illorum reflectit Superstitio, qui Sanguinis ebullitionem e corpore occisi cum præsentia Homicidæ connectunt, ut Effectum cum Causa. Præterquam enim, quod Sufficientem connexionis modum s. Causalitatis rationem, dare nequeunt, periculosam & nulli divinitus præscriptam

scriptam inquirendi methodum arripiunt; Cum si naturalem fluxus
 Causam supponamus, qualem supponunt, Contiguus erit Simultaneus
 accessus occisoris, & Fluxus Sangvinis occisi, at qui absente Homi-
 cidæ tamen non raro contigit. *Quæquam J. A. Osiand. hoc san-*
guinis effluuium non plane esse negligendum, nec tamen nimium Ei tribu-
endum, statuat; Possè enim quandoque Deo, intercedere, quod supra
animi securitate & incuria non contemnendum, sed, si alia concurrant
indicia, iis à Judice, pro prudentia ipsius, sit conferendum. Th. Morl.
part. 2. præcept. 1. qv. 60. p. 991. Sufficit Nobis, injuste fufum San-
 guinem ex natura sua reatum secum ferre, quo ad supplicium Effun-
 dens iuste provocatur. Unde fit, ut, qui angustiori sunt conscien-
 tia, & infirmo, dubioque iudicio, ut Fœminæ, Pueri, ad conspectum
 occisi horreant, quandoque animo Inquantur, quia alii promiscue ad
 conspectum Sangvinis. Bruta itidem Odore Sangvinis exacerbari,
 atque vel in furorem concitari experimur. (6) E repugnantia cum
 Innocentia Naturali, per quam DEUS unumquemque juris sibi com-
 petentis esse cupiebat; Quæ cum & per Furtum, & minimam damni
 illationem violetur, do gravius per Cædem affligitur, quæ alia pec-
 cata superat: *Nam, reliqua exsiccant tantum Fontium rivulos, con-*
vellunt adificiorum parietes, &c. At Homicidium Fontem, Fundamenta,
Radices petit, &c. ipsam vitam invadit, ut ex Non-nemine loquitur J. A.
Osiand. Th. Morl. præcept. 5. p. 1255. Conf. snpr. §. 8. Quo itaque
 DEUS & Naturæ Ordinem integrum, & Innocentiæ fartam tectam-
 que servaret, noluit, vi æternæ suæ Legis, Nocentem esse impunem.

§. 13. Latitudo s. Extensio consideratur (1) respectu
 Subjecti punibilis. (2) In relatione ad Meritum s. Deli-
 ctum. (3) In quantitate Pœnæ.

§. 14. Subjectum punibile, proprie dictum, in quod Pœna, for-
 maliter talis, cadit, est Solus Homo, ut qui solus peccat, quia solus
 rationem habet. Passio quidem Dolorifica ad Bruta extenditur, sed
 ea Materiale tantum Pœnæ est, eo sine dictata, (1) ut Homines man-
 fescere discerent, atque scelus, & in Brutis abominabile eo magis
 detestarentur, cum intelligerent, DEUM Agenti physico hoc in passu
 adeo succensere. (2) Ut Hominis damnum, deleto nociuo animali,
 eaveret. Unde apertum specialis DEI erga Hominem Providentiæ
 documentum haurimus, dum exiè appareret benignissima, quod cum

toto simul Orbe & Bruta in Esu atque usum concesserit, Hominem vero contra violentos illorum insultus præmunierit. Quare mirum est, eo absurditatis prolabi Hobbesium potuisse, ut reciprocum Brutorum & Humanis Jus assereret. Hæc enim verba Ejus sunt de Civ. c. VIII. §. X. *Dominium in Bestias originem habet à Jure Naturæ, non à jure divino positivo: Nam si non extrisset tale Jus ante promulgationem Scripturæ S. nemo jure potuisset Bestias ad cibum jugulare, durissima sane Hominum conditione, quos Bestiæ devorare sine injuria possent, illi Bestias non possent. Siquidem E. à Jure Naturali fit, quod Bestia Hominem occidat, ab eodem jure erit, quod Homo jugulet Bestiam.* Quod cum ne quidem Conclufum in totum probemus, eo tamen magis rationem improbamus, quo minus per alia Aut., & quæ recte se habent, asserta constat. *Nam c. II. §. XII. negat Brutis tribui jus posse, dum sic habet; Pacisci cum Belluis non posse, neque Jus illis tribui aut auferri, propter defectum Sermonis & intellectus.* En, qui illic Jus, quod hic concedit, demat! Si tribui Jus nequit. E. Nec Naturale, quod æternum, & Sanctitatis ac Justitiæ in DEO expressio quædam est, ad quam Naturam Intellectualem, & speciali modo, Hominem conformem creavit; Hincque ut non Intellectualitatem, ita nec Juris capacitatem aliis Creaturis communicavit. Si illic negat Jus, qui fit, quod hic Injuriam adferibat. Pœnæ capacia non sunt E. nec Injuræ.

§. 15. Relatio comminationis ad delictum universalis est: (1) Quisquis eam humanum sanguinem effuderit, Ejus Sanguis effundetur. (2) Jus Naturæ, ubi delictum est, pœnam poscit, & ubi capitaliter, capitalem. Hinc apparet, ad Crimen Homicidii caute vocandum Jus aggratiandi: Quoniam enim in Constitutione pœnali Hominum Summo Imperanti relinqvatur, ut vel pœnam plane remittere, vel capitalem in aliud supplicii genus convertere queat, tamen, ubi tum Jus Naturæ violatur, tum expresse à DEO pœna dicatur, non temere aut facile Magistratui Summo gratiæ locus est relinqvendus. Ad quid enim severe adeo Judicibus proponit Josaphat; Non hominibus, sed DEO, qui Personas non respiciat, haberi judicia II. Chron. XIX. 7. seqq. Ad quid Paulus impium terret ac metuendum ipsi gladium, quem Magistratus gerit, affirmat Rom. XIII. vid. si placet, plura in Tb. Cas. J. A. Osiand.

dc

de Leg. Mor. p. 1304. neque vero inferior Constitutioni Superioris derogare sufficit.

§. 16. Quantitas pœnæ extenditur ad vitam, adeo, ut qui alteri vitam eripuit, vita luat: Cum enim Sangvinis effusio violentum Mortis genus notet (ut supra §. 6. probatum) violenta mortem puniri oportet: Cum sit de ratione Pœnæ in genere, ut violenta sit, & invito inferatur, adeoque & de ratione pœnæ capitalis. Ut adeo frustra sit, Socinistas pro negatione Pœnæ capitalis heic excipere, Non esse Mandatum Magistratui datum, sed prædictionem tantum pœnæ, immediate à DEO infligendæ: Requiram sanguinem animatum vestrarum, &c. Sed (1) Textum divellunt; Conferant sequentia, & intelligent, Requisionem illam non esse Immediatam, sed Mediatam per Hominem. (2) Si esset prædictio, falleret; Eventus enim sæpe non sequitur. Ex quo apparet, non esse sermonem de Eventu, sed præceptum de Homicidæ merito, quod Mortem meruerit, utat actu non experiat. (3) Verba illa, Effundetur Sanguis Homicidæ per Hominem præceptiva sunt, non prædictiva. Quod excipiunt, Magistratus sanguinem reciproce effundendum fore, puerile est: cum, Justam & Injustam Effusionem sibi contradistingvi, & non nisi justam esse posse Effusionem, quæ in pœnam alterius divinitus subordinatur, vel quilibet intelligat.

§. 17. Executio fit per Hominem. Sunt, qui כָּאֵרֶב
ad præcedentia referunt, & sensum hic varie torquent. *Tostatus phrasi illa significari putat strangulationem, Suffocationem aut Venenum, nimirum Mortis genus, quo sanguis non effunditur, sed intus manet.* Enim vero, sic (1) esset Effusio sine Effusione; Quicumque enim Sanguis intus manet, non effunditur. (2) Ignota ea est Scripturæ phraseologia, quæ Effusio sanguinis in Homine pro strangulatione vel suffocatione accipitur. (3) Sequeretur, dictatam iis tantum Homicidis heic esse pœnam, qui ejusmodi cædis genere se contaminarent, non omni, Quod forte Hieronymus ab *Oleastro sibi obviare sentit, quando alterum explicationem, quæ כָּאֵרֶב ad Modum & Instrumentum ultionis referatur, alteri suæ, quæ illum notari vult, qui fadarit Hominem Sanguine suo, occidendo ipsum, præfert.* (4) DEUS eadem ratione sanguinem de manu Viri Fratris ac de Manu Bestiarum, se requisiturum minatur vers. præced. ubi idem delinquendi modus exterior intimatur. *Rectius Hebraei*

Hebraei omne genus cædis humana bis verbis vetitum demonstrant. Primo cum dicitur; *Fundens Sangvinem Hominis*, per *Hominem Sangvis Ejus fundetur*; hoc, inquit, de *Eo* intelligitur, qui *Hominem occidit per se ipsum*, non per alium, ad id subordinatum. Illud: *Veruntamen Sangvinem Animarum Vestrarum requiram*; ajunt, dici de *Eo*, qui *Sibi ipse mortem conscivit*. Illud porro: *De Manu omnis animantis requiram Sangvinem Hominis*; intelligi debet de *Eo*, qui *Proximum suum Bestia dilaniandum objicit*. Denique illud: *De manu Hominis, de Manu Viri Fratris sui requiram Animam Hominis*; intelligendum est de *Eo*, qui *conducit alios Homines ad occidendum Hominem*, vid. *Perer. comment. in b. l.* quanquam nec hæc omnino nostra faciamus. Cajetanus (referente *Perer. l. c.*) פְּרַחֵם explicat in *Hominem*, i. e. in *injuriam Hominis*, quo excludantur; ut *Ei* videtur, tum *Animalia irrationalia*, ut *Legis hujus pœnalis incapacia*, & de quibus jam ante sit memoratum, quæque non occidant in *injuriam Hominis*; tum *Occisio justa judicialis*, cum nec illa fiat in *injuriam*, sed in *Vindictam & Bonum publicum*; Quæ expositio licet nec absurda sit, nec falsa, violenta tamen est, & constructioni ac connexioni repugnans. *Grotius comm. in b. l. iidem ad præcedentia & subjectum refert*, & duo heic vult exprimi, nempe *Puniendum esse & Eum*, qui *Homicidium manu sua perpetrat*, & *Eum*, qui mandat. Sedposito, פְּרַחֵם ad præcedentia pertinere, nec tum tamen obtinebit: Sequeretur enim, solum esse puniendum, qui mandat, non simul qui perpetrat *Homicidium*. Ita se enim *Textus* habet; qui *sangvinem effundi jusserit*, quod absurdum.

§. 18. Iis, qui ita *Textum dilacerant, convellunt, opponimus* (1) *Accentum distinctivum* (:) *Incisum majus innuentem* (2) *paraphrases Onkelos & Jonathan, ad Testes referentes*, tum, quo *cædis testimonium perhibeant*, tum, quo *juxta morem Hebræorum, Executionem pœnæ juvent*, quod in *Lapidatione obtinuit Act. VII. 58. 59.*

§. 19. Fit itaque *Executio per Hominem*, sed non *Quemcunque*: (1) Sic enim *DEUS* non esset *DEUS ordinis*. (2) *Judicia*, jam tum erant constituta, ut ut *secus videatur Grot. comm. in b. l.* *Constat enim (a)* è *Dominio concessio Adamo*, non tantum in *Bruta*, sed & in *sociam Uxorem*, quam *Voluntati Viri subesse DEUS jussit Gen. III. 6.* *Dominii autem axioma est judicandi potestas*: Cum qui *subjectus sit, quæ Voluntatem, & subjectus sit quæ intellectum*, in *quantum*

rum uterque subjectionem patitur. (β) E. Societatum institutione, quæ citra ordinem Superiorum & Inferiorum oriri non potuit. Hinc omnino in Cainum advertere potuisset Adam, ni DEO aliud visum, ut superesset in vivum exemplum. Et mirum, qui adeo miram politiam eruditissimus sibi formet Politicus. (γ) E. natura corruptione, ex qua plurimorum judicia hebescere, Decreta & Facta Lege desistere cœperunt. Unde, ne plane politiam confunderent, potestati publicæ Eos subdi oportebat, quæ, qui infirmo essent iudicio, Leges, qui apertam proderent petulantiam, Vi & Metu ad officium redigerentur. Supposita itaque Hominum malitia, Judicia publica, vi coactiva & punitiva instructa, omnino fuere necessaria. (δ) *Generatione Parentibus Jus acquiritur in Liberos, juxta Grot. l. II. J. B. & P. c. V. §. 1.* Si itaque Jus & Dominium Parentum, utpote naturale, initio obtinuit, simultaneam & Judicia originem habebunt. Nos ex nostra hypothesi rectius inferimus: Dominium parentale ab initio per divinam communicationem fuit concessum. E. & potestas judicialis, per quam Judicia fuere penes Parentes, qui, si sceleris atrocitas expulceret, & Capite Liberos jure plesterent, constitutos nondum solennibus juxta Legem forenses iudicis. (ε) Gratificari videtur & suis Socinianis, & suæ hypothesi. Illis, quando Capitalem Pœnam in N. T. tollere, eamque ad solam politiam Judaicam restringere cupiunt, dummodo ex parte adhinniat. Pœnas Capitalessontibus ante expresse repetitam Legis hujus pœnalis mentionem, non decretas esse, asserendo; Cum quæ sublationem Earundem in N. T. consentire nequeat per argg. sua *l. I. de J. B. & P. c. II. §. V.* Hypothesi suæ, quæ Jus puniendi naturaliter penes unumquemque esse docet *l. II. J. B. & P. c. XX. §. IX.* Sic, Ultionem privatam ante Judicia constituta sumi licite potuisse sub innuens.

§. 20. Quare, cum, quæ ab isita societate constituta fuerunt, judicia, heic confirmantur, Comminationis pœnalis Executio non per quemcumque Privatum fieri debuit, sed ordinarie per Personam (1) Certam: Eo namque sine dicitur, non, per Homines, sed, per Hominem, quo determinata huic negotio Persona eligatur. (2) Publicam; Talem officio exigente; Cum publica Effusio privatæ autoritatis administrationi subesse nequeat. (3) Eminentem: Cum ad arduum ejusmodi officium non Cujuscumque farina Homo sufficiat, sed Cujus

C

melliori

meliori de luto finxit præcordia Titan. Scilicet, participare aliquan-
 tulum de Majestate Divina oportebat, & eminentiæ gradu proximus
 præ reliquis DEUM attingere, Cui DEI vices in terra gerere com-
 missum erat; Nam ad Qvos pertinet, DEI officium in Terris gerere
 i. e. Bonos tueri, Malos ulcisci, illi DEO in hoc lertio quam proxime
 accedunt. Hinc ipsi Spiritui S. honorario DEORUM terrestrium ti-
 tulo Magistratum mactare placuit, *Psalm. LXXXII. 16. & Rom. XIII. ta-*
lia Magistratui axiomata, quæ alibi soli sibi ex parte DEUS vindicat,
tributa reperies. DEI ordinatio, Ministræ DEI, Ulix in pœnam
vers. 4. audit. Ad quod Potentia & Metus, vers. 2. adscribitur;
Ejusdem Leges in Conscientia obligare voluit vers. 5. Inobœdientiam
erga Eundem sibi probrosam dicit DEUS. vers. 2.

§. 21. Extraordinarie fit Executio etiam per Privatum,
 non tamen qua Privatum, sed quatenus in casu necessitatis, execu-
 tionem comminationis divinæ præsentissimam exigente, est Persona
 DEO proxima: Cum enim DEUS Homicidia impune abire prohi-
 beat, & cuique per Naturam Vitæ suæ tutela sit commissa, Quisque in
 extremo necessitatis articulo, deficiente Judiciorum copia & apparatu,
 culpa vel loci, vel temporis, aditus moram excludentis, Ipsum se
 Ministrum DEI, & Ultorem *Εἰς ὄργην τῶ το κλον προδοσσι*, inte-
 rim constitutum sciat, e. g. Si Cujus Socium Latro invadat, Alter
 Latronem, quem Vivum capere non potest, prævertere telo potest,
 & ad tuendam Socii vitam eo casu tenetur. Quo magis Invasorem
 occidere licet, & mortem suam illius interitu declinat: Ut ut enim
 Sangvinem nondum effuderit, animum tamen effundendi habet;
 Quisque autem se defendere tenetur. Qua defensione si neque ordina-
 tio Magistratus auxilio, neque fuga potiri potest, licite ad interitum
 violenti Invasoris pergit, vim vi repellens. Nec ea tamen Pœna simpli-
 citer privata dici meretur: Cum implere vicem Magistratus absentis
 credatur; Et Pœna privata, proprie dicta, in civili ordine non detur,
 sed omnis Pœna Jus puniendi & imperium præsupponat.

§. 22. Quare frivolum est, Jus puniendi à privato suspendere
 arbitrio, id quod facit Hobbes. *de Civ. c. XVI. §. XV. Institutione*
Regni DEI Sacerdotali est pœna statuta fuerint, & Magistratus, qui ju-
dicarent; Jus tamen pœnas sumendi dependebat ab arbitrio privato.
Et pœna dissolutam multitudinem & singulos erit, punire vel non punire,

prout

*prout à privato zelo excitarentur. Ideoque Moses imperio proprio morte
 mulxavit Neminem, sed, quando interficiendus Aliquis esset, Unus vel Plu-
 res, in Eum vel Eos (auctoritate Divina; deindeque, sic dicit Dominus)
 multitudinem contulavit. Erat autem conforme hoc Natura Regni DEI
 peculiaris; Ibi enim vere regnat DEUS, ubi Legibus non Hominum, sed
 DEI metu, obæditur. Sed (1) in dict. Jus puniendi **IN** deter-
 minatæ Personæ, non Multitudini, defertur. (2) Regnum à tem-
 pore Mosis nec pure fuit Sacerdotale, nec pure Politicum, sed singu-
 larissima quæpiam Theocratia, qua Summus Rex Regum Majestatem,
 sibi regiam reservavit, Personasque certas, liberrimo electas arbitrio,
 nunc Ecclesiasticam, ut Samuelem, Eli, nunc Politicam, Baracum,
 Simfonem, &c. tanquam Vice-Reges subordinavit, quibus tamen
 regia uti pompa non permisit. vid. Smid. *Comm. in L. Jud. proleg. qu-
 IV.* (3) Posito, Regnum pure Sacerdotale obtinuisse, non minus tam-
 en convenit, & in cæteris regnis obædire DEO, non tam metu Ho-
 minum, quam ipsius DEI: Cum cuicumque Magistratui in conscientia
 obligemur, *Rom. XIII. 15.* præterea quoscunque Bonos deceat, odisse
 peccare Virtutis amore. (4) Esto, non metuerit pro Natura regni
 illius peculiaris, poenam Magistratus, tamen priyatam Zelum, ad
 Vindicam singulos excitantem, metuere potuerunt. (5) Falsum,
 Mosen imperio proprio morte multasse Neminem: (a) Aut enim
 denegat Mosis imperium proprium respectu DEI, aut respectu disso-
 lutæ Multitudinis. Si illud, non repugnamus: Cum imperium non
 ex se habuerit, sed dependenter à DEO, ipseque Hobbes Auctoritatem
 divinam ad concitandam Multitudinem Ei relinquat. Si hoc; Sup-
 ponit, DEUM sub institutione regni Sacerdotalis Jus Punienti Mul-
 titudini vel immediate contulisse, vel nudam facultatem, interventu
 auctoritatis Mosis dirigendam, concessisse. Hoc mitius pronunciaret:
 verum, non sine verborum pugna: Sic enim Multitudo Mosis impe-
 rio, minimum Judicio usa fuisset, adeoque Imperium & Jus puniendi
 Mosis mansisset proprium, nec Moses punisset alieno imperio, sed
 Multitudo imperio Mosis proprio. Illud probare nequit, si ipse Sibi
 constare velit: Ad quid enim Auctoritas divina per Mosen esset signi-
 ficanda jam tum puniendi jure instructis? Aut, numne ad quemcumque
 particularem juris exercendi autem speciali auctoritatis divina signifi-
 catione opus erit, ubi de concessio jure, adeoque & licito Juris exerci-*

tio constat? Eo pacto sequeretur, superesse dissolutæ multitudini Imperium, quo sine Jus puniendi exerceri nequit, ut adeo hoc illud necessario præsupponat; Verum, sic implicat; Cum ubi Multitudo dissoluta, ibi nullum sit imperium. (β) Plane contrarium apparet ex *Ex. II. 11. 12.* Si enim Moses jam tum, quo incipiebat Magnus esse, Heroico Spiritu concitatus, Afflicti Injuriam poena capitali infligentis ultus, multo magis progressu officii Judicialis, ubi Imperii habenæ divinitus in manus traditæ, vi imperii illius, divinitus appropriati, pœnas à Sontibus exegit. (γ) An putamus, in Institutione illa Magistratum inferiorum, consilio Jethronis adornatæ, *Ex. XVIII. 21. 24. 25.* omisos fuisse Executores, ad ministerium pœnæ, autoritative à Mose dictatæ, paratos? (δ) Posito, Mosen non multasse imperio proprio, neque tamen punivit imperio Multitudinis, sed DEI. Si hoc; Pœna non dependit ab arbitrio privato, sed DEI, quod omnium maxime publicum. (ε) Respicere videtur ad Lapidationem, quæ quidem per Multitudinem fiebat, sed non dissolutam, verum ordinatam, ubi Testes primum injiciebant Lapidem, nec ex privato arbitrio, sed sententia Judicis. Adeoque nec hinc Dissolutæ Multitudinis Jus pœnas exigendi probare potest. (ζ) Aperte Scripturæ contravenit, Privatum Zelum, privatamque Vindictæ cupiditatem detestanti, solique DEO Zelum, *Ex. XII. 5. Deut. V. 9. & Vindictam, Deut. XXXII. 35. Rom. XII. 19. Hebr. X. 30.* vindicanti. (ς) Bene constitutæ Reipublicæ facies non permittit: Et enim, si privatus singulorum Zelus introducatur, de Omnibus factum erit: Quis enim adeo felix, qui placeat Omnibus? Itaque non levi quilibet periculo expositus, dum uni displicuerit, displicebit omnibus. Quot non orientur seditiones, si non tantum Cuius privato indulgere Zelo liceret, & Zelus is impunis esset, sed & sub prætextu pœnæ speciem recti sibi pararet. Novimus, quam in modernis Rebus publicis speciosus defendendæ Libertatis titulus Plebi arma ministraret. Hoc eo plus virium Malum sumisset, quo largior prætextus erat. Verbo: Periculosa, scandalosa fuisset Tumultuaria illa Punienti Methodus. (θ) Si jam tum pœnæ statuatæ, non promiscuo Multitudinis arbitratui relictæ fuerunt. Si, qui judicarent, Magistratus fuere, fuere & iidem, qui puniverant: Ad quid enim Jus Judicandi & Punienti sequerabimur, & illud quidem Publicum, hoc Privatum censebimus?

§. 23. Utri-

§. 23. Utriusque ratio est: quia in Imagine DEI fecit
Hominem. Advertimus heic (1) Vocem. (2) Rem.

§. 24. Vox est **צֶלֶם** quæ jam habetur *Gen. I. 26. 27.* &
cum voc. **דְמוּת** conjungitur, ad idem efficacius significandum,
pro more Hebræorum, duorum Substantivorum alteri Adjectivi vices
per *עֲדוּאָדוּ* attribuentium, ut *Jer. XXIX. 11.* In sensu enim Biblio-
rum Ver. tum Nov. Test. diversa non sunt Imago & Similitudo,
sed idem ac Imago Simillima, ut adeo posterius voc. sit prioris exe-
geticum: Namque quæ vocab. *Gen. I. 26.* combinantur, separatim
alibi reperiuntur, vel solum **צֶלֶם** ut *v. 27.* vel solum **דְמוּת** ut
Gen. V. 1. adeoque promiscue adhibentur. In nostro loco solum **צֶלֶם**
iterum prostat; Pariter, ut in N. T. promiscue *εἰκὼν I. Cor. XI. 7.*
XV. 49. Col. III. 7. & *σμιλῶσις Jac. III. 9.* dicitur. Est itaque
צֶלֶם אֱלֹהִים Imago DEI non Substantialis s. Essentialis, quæ
est solus Filius DEI *II. Cor. IV. 4. Col. I. 15. Ebr. I. 3.* Nam (1)
sic ratio non sufficeret prohibendis Homicidiis, sed solus Filius DEI
hac lege esset inviolabilis. (2) Filius est Imago DEI non per Crea-
tionem in tempore, sed per Generationem ab æterno. (3) Alias
commodius diceretur **דְמוּת יְהוָה צֶלֶם**: Cum Filius & in participa-
tionem nominis divini essentialis veniat, in quam Homo non venit:
Perinde enim ut per Generationem æternam Essentiam habet à Patre,
independentem, habebit & per eandem perpetuam Essentiam divinam
notam, nomen incommunicabile **יְהוָה**. Sed Imago est acci-
dentalis & qualitativa, Homini Innocenti per Naturam, Rege-
nito per Gratiam inexistentem, referens certam pro diversitate status
Justitiæ & Sanctitatis nostræ cum Divina similitudinem. Probatur:
quia est concretata; DEUS in Imagine sua, fecit (**צֶלֶם**) Hominem.
Porro voc. Imaginis hic non accipitur *εἰκὼν*, vel pro sola Justitia
originali, principaliori Ejus parte, prout in renatis instaurata: Sic
enim Prohibitio Homicidii non foret universalis, sed impune Irrege-
niti cæderentur. Vel pro solis reliquiis, adhucdum in Homine per
lapsum corrupto superstibus; sed *ὁλκῶσις*, tum pro ea, quæ intrin-
sece eam constituit, Justitia & Sapientia, tum pro iis, quæ per modum
propriam eam comitantur. Atque sic nec excluduntur Nocturnæ Insti-
tutæ partes, quæ in Regenitis restaurantur: Absurdum omnino esset,
Homi-

Hominem propter Imaginis particulas reliquas dicere inviolabilem, propter Imaginem integram, & per Regenerationem restauratam non dicere.

§. 25. Rem quod concernit, notamus (1) Totalem Imaginis destructionem. (2) Reliquiarum relictionem.

§. 26. Totalis Destructio est, cum ratio formalis, per quam Habitus ille concreatus Imago DEI erat, desinit, utut Materia remaneat, & particulae superint residuae, ad Objectum adhuc quidem Naturale & Civile, non autem ad Spirituale se extendentes. Ut per Mortem Homo totaliter destruitur, superstite tamen cadavere; Ut per ruinam aedes totaliter destruuntur, superstilibus tamen ruderibus. Apparet illa heic, cum expressio praeepto Homicidiis deterremur: Etenim, superflua comminatio, si Homo pristinam Immortalitatis tutelam in corpore suo circumtulisset; quis enim mortem Immortali intulisset? Superfluae minae, si quilibet ex Originalis Justitiae ductu caedibus abstinuisset. Quod amissam manifesto arguit imaginem, tum qua Sapientiam intellectus & Voluntatis Sanctitatem, tum qua Corporis impassibilitatem & immortalitatem, tum qua Dominium, minimum imminutum: Salvo enim illo nunquam rebellis Bruta tantum Sibi in Hominem arrogassent, ut illorum atrocitas Misericordiam Divinam in Vindictam concitasset, & humani Sangvinis de manu Bestiarum requisitionem.

§. 27. Reliquias relictas praeter expressam Scripturae mentionem & Experientiam docet ex *b. l.* Hominis Inviolabilitas, quae, tota totaliter destructa Imagine, simul periisset. Implicat enim, propter Imaginem DEI esse inviolabilem & totam tamen amississe. Ceterum, quid obstat, quo minus Homicida scelus suum condonemus, nisi Eum relictam ex imagine divina Notitiam, quas consulere oportuisset, convincant? Inde Rivet. *comm. in b. l.* dupliciter verba haec, quia, ad imaginem &c. posse accipi, non incongrue videtur (1) ut referantur ad Occisum, in quo Imago DEI destruat. (2) Ad Occidentem, qui Imaginem DEI contemnat; Cum relictas ex ea notitias, illarumque dictamen, secus, impellens, non advertit & negligit. Quamquam prioram interpretationem, ut Textus contextui proximior, merito cum Viro illo precedere judicamus. Haec ad analysin sufficiant.

PORI.

PORISMATA.

I.

*Notitia reliqua insunt per modum Habitus analogi
& imperfecti.*

§. 1. Alii voce magis ambigua & tricus obnoxia Dispositionem vocant; Alii expressius paulo Habituaie quiddam. Neutrum, si dextre accipias male: Cum ejusdem Qualitatis Speciei cum Habitu sit, nec ab eo essentialiter discrepet. Hinc *Diatr. Instit. Dialect. pracogn. p. m. 27.* Habitum distingvit in *Inchoatum & Perfectum*, illumque *Dispositioni* Synonymum facit. Ut itaque ab Habitu regressus datur ad Privationem, ita multo magis ad Dispositionem, quod citra omne Dubium in Notitiis reliquis contigit.

§. 2. De illarum autem Existentia è loc. nostro certis, quaestio obvenit de Modo existentiae. Quem uti in porismate hoc dedimus, ita probamus: (1) è Notitiarum Insitarum origine, ad Imaginem DEI se referente; Quæ cum fuerit Habitus, relicta partes ad diversam Qualitatis classem non sunt reducibiles. Utur enim Perfectus degeneravit in Imperfectum, & imperfectus tamen est Habitus, minimum analogus, aliquid ex Habitu perfecto participans, & ex eodem residuum. Hinc August. *l. I. de Spirit. & Lit. c. XXVIII.* Non omnino delerum est, quod ibi per Imaginem DEI, cum crearentur, impressum est. (2) Ex Indole Contrarii, Peccati Originalis, per Modum Habitus perfecti, licet mali, contracti, adeoque nunquam non efficacissimi; Si enim hoc negemus, concedamus, necesse est, esse Facultatem Naturalem, quod sine blasphemia in DEUM, qui eo pacto Autor Peccati esset, dici nequit. Hinc, quia Contrariorum eadem qua Genus & Subjectum est ratio, firmiter colligimus: Quæ sunt Contraria, illa subsunt sub eodem Genere, Notitia Insita, quæ referunt Legem Naturæ, & Peccatum Originis sunt Contraria, E. (3) è Scripturæ descriptione per Inscriptionem. *Rom. II. 15.* Inscriptio autem notat aliquid cordi superadditum: Cum Facultates Cordis Potentia intelligendi & Volendi per Scripturam S. ad ipsum Cor essentialiter pertineant; Notitia aut illæ inscriptæ sint Cordis potentis, atque adeo non ipsæ Potentiæ sint. E. Quæ non est Potentia ipsa, sed Ei inest (prout Inscriptio dicit realis existentiae collationem) id est Habitus; Actus enim formaliter non insunt in potentia, sed à potentia. (4) E Natura

Gen-

Conscientiæ, quæ est Habituale quid, probante Dn. J. A. Osandr.
Th. Caf. c. I. §. VIII. p. 5. Arg. Qvalis Conscientia, tales Notitiæ
 insitæ; quia hæ ad Conscientiam concurrunt, Eidemque Notitiam
 Honesti & Inhonesti subministrant, At illa est Habitus. E. (5) Ex
 intellectus practici nude & sine principiis connatis spectati indiffe-
 rentia: Cum enim Potentiæ Naturales sint Contrariorum, adeoque
 ab alio quopiam principio inclinatione & directione vel ad bonum
 vel ad malum indigeant; Intellectus autem practicus sit potentia
 Naturalis, ejusdem hac parte, conditionis erit. Itaque dicendum,
 ut in Statu Innocentiæ à Justitia Originali ad Bonum fuit directæ, ut
 in Statu Lapsus à Peccato Originali ad malum determinatur, ita à
 Notitiis, ex Habitu primævo bono residuis, ad Bonum adstringi.
 Conf. *supr. argg. (1) & (2)* Quam intellectus practici determina-
 tionem à diverso principio contrariam, ipse Apostolus agnoscit *Rom.*
VII. 19. Bonum quod volo, non facio, sed malum, quod nolo, facio.
 Hinc concludimus: Qc. determinat Potentiam, non est potentia,
 sed Habitus, Notitiæ insitæ determinant potentiam. E. (6) E Noti-
 riarum officio, quod est, velut in Tabula, Legem Naturæ exhibere &
 sistere. Illa autem Exhibitio fit vel per Potentiam vel per Actum
 vel per Habitus. Non per Potentiam: Sic enim non esset realis;
 Cum Entia in Potentia Non-Entia, & quæ adhuc in potentia, Causam
 suam nondum egressa sint. Quicquid potest exhibere, actu nondum
 exhibet. Non per Actum: (1) Cum non ferat Majestatis Legis, ut ad
 actum quemcumque particularem publicetur, alias per unam & solam
 publicationem solennem vim obligandi sibi acquirunt. (2) Cum non
 ferat Officium Legis, quod est constans & perpetua ad Honestum
 Obligatio, quæ per Actum fieri nequit; Est enim Motus, adeoque
 transitorius, nec semper inest, adeoque nec semper obligaret. Actus
 enim cum per se subsistere nequeant, & exercitium tantum sint Causæ
 Activæ, principium supponunt, e quo profluant, quod cum hic non
 sit potentia, necessario est Habitus, minimum imperfectus; quippe,
 Tertium non datur. (7) e requisita Habitus Immobilitate, quæ & in-
 Notitias cadit instas, dum detineri velut captivæ ad tempus quidem
 ab Atheis possunt, extirpari plane non possunt: Quippe, cum intel-
 lectui practico exhibeant Legem Naturæ, æterna veritatis & immu-
 tabilitatis; Cum Conscientiæ stimulos invitis admoveant, immobiles
 omnino

omnino judicanda erunt. Argg. hæc pleraqve & plura habet B. Calov. *Syst. Theol. Tom. II. Sect. II. qv. III. p. 81. seqq.*

§. 3. Hæc cum Sibi constet Veritas, nil Nos morantur I. Theologi, qvi per omnes nunc Sectas nebulas offendunt: nec II. Philosophi Calviniani, *Notitiam Naturalem tantum per Modum Facultatis Judicatricis inesse contendentes, adeoque, cum hinc solam Notitiam Acquisitam admittunt (Facultas namqve Cognoscendi & Judicandi nondum Actualis est Notitia) non Innatam, Socinianizantes.* III. Philosophi Platonici in excessu peccantes, *Notitias Actuales asserentes, innixi hypothesi Præexistenti Animarum ante Corpus; corpori namqve immerfas, Notitiarum Oblivionem contrahere, quarum in adulta etate reminiscantur, somniant.* IV. Scholastici aliqui *itidem excedentes, Notitiasqve per Modum Actus inesse dicunt.* V. Novatores, qvi *Legem Naturæ ideo Cordibus Hominum in S. Literis inscriptam dici putant, quod partim illa per Lumen Rationis investigari possit, partim, quod saltem communia & præcipua capita Legis Naturalis ita plana sint, ut statim assensum inveniunt, & ita Animis inoleseant, ut nunquam inde iterum deleri queant, &c. Inde &, cum à puero, ex vita Civilis disciplina Eorundem sensu imbuamur, & vero recordari non possimus id Tempus, quando primum eadem hauserimus, non aliter de ea cognitione cogitare, ac si illa Nobis nascentibus jam adfuisset.* VI. Hobbes. de Civ. c. XIV. §. XIX. *Quod autem, DEUM esse, ratione naturali sciri posse dixerim, ita accipiendum est, non, tanquam omnes id scire posse putaverim; nisi, quoniam ratione naturali, quam proportionem habeat sphaera ad cylindrum, invenit Archimedes, ex eo sequi putant, quemlibet ex vulgo idem invenire potuisse. Dico igitur, etsi ab Aliquibus, DEUM esse, Lumine Rationis sciri possit, tamen Homines in Voluptatibus vel Divitiis, vel Honoribus perquirendis continuo occupatos, item Homines, qvi recte ratiocinari non solent, vel non valent, vel non curant, denique Inspicientes, in quo numero Atbei sunt (& forsàn Ipse) scire id non posse.*

PORISMA II.

Imago DEI non ablata est per actum divinum positivum, specialiter judicarium.

§. 1. Hic lis Nobis est cum Arminianis, Amissionem Imaginis Divinæ DEO, per modum pœnæ eam auferenti, tribuentibus, & in hanc rem similia de Milite, propter negligentes excubias Oculis privato, de

Oeco-

De conno, propter male administrata bona ab officio suspensio, adhibentibus
Nonnullis Calvinianorum, Chamier. Wendelin. & aliis suffragantibus.

§. 2. Horum vero sententia propter *seqq. argg.* tolerari nequit.
Depromimus (1) è Natura Actus Adamitici primi peccaminosi, omnes
Animæ & Corporis facultates ex se & natura sua labefactantis. Quando
enim primus Homo per Incredulitatem diffidere DEO cœperat, Imago
adhuc dum superesse non poterat: Siquidem Contraria se mutuo
pellunt ex eodem Subjecto. Jam vero Imago DEI & Peccatum sunt
contraria: eo ipso itaque momento, quo inordinatus appetitus emar-
gebat, Imago DEI amittebatur, inque locum Justitiæ Originalis, Ori-
ginalis pravitas succedebat, quod quæ omnes Corruptionis partes es-
sentialis, naturaliter in singulis potentiis secutas, probat Hülsemann.
de Auxil. Gratia p. 69. Naturalem hanc inter Causam & Effectum Con-
secutionem improprie quidem Pœnam dici posse largitur, sed non ma-
gis, ac Marcor ac Tabes Invidia Luxuriæque, quæ tamen naturaliter ad
illas sequuntur, Pœna dicuntur. Exciunt: Quæ actus connaturali
modo à potentia Voluntatis libera est elicitus & productus, ille solum-
modo Ethicæ & moraliter Voluntatem deformat, ita ut tota Causalitas
ejus tantum sit meritoria, non vero totam Naturam corrumpit,
Actus Adami peccaminosus &c. E. Sed Resp. (α) per Instant. Actio-
nes quæcunqve turpes naturali modo à potentia Voluntatis libera eli-
ciuntur, & simul tamen phyfice agunt, alterando, movendo, incli-
nando, immutando, Habitum inducendo, (β) Lim. Maj. præd. ille
Ethicæ Voluntatem deformat immediate & primario, mediate vero &
secundario totam Naturam. Sic cum Imago DEI primario in Intellectu
& Voluntate sita fuerit, in utraque quoque potentia primario fuit
extincta & deleta; Cum, quicquid imperfectionis à peccato primo
contraximus, primo intellectum & Voluntatem infecit, à quibus in-
ceteras potentias inferiores se diffudit. (γ) Alia ratio est Actus
primi peccaminosi, alia cæterorum peccatorum actualium. Posito,
non concessio, argumentum circa hæc recte se habere, tamen, cum
primum peccatum omnium fuerit gravissimum, quod à Libero arbi-
trio, per Imaginem DEI adhuc integro, & omnimodo liberrimo, Le-
gemque per assistentem divinam gratiam perfecte implere sufficienter
provenerit, eo prolixius Malorum, tum Moralium, tum Naturalium,
firma post se trahit. (δ) Denique plus credimus Scripturæ, quæ, per
Actum

Actum illum peccaminosum non tantum Adami, sed & omnium posterorum Voluntates deformatas, quin totam Naturam Humanam & moraliter & physice, corruptam asserit, Rom. V. 19. Nil E. nos movet possibilitatem hanc non dispiciens ratio. (2) Ex analogia Modi contractionis Habitus pravi Angelici. Angeli mali enim nusquam sanctitate primæva privati leguntur, sed ipsi in veritate non stetit, Job. VIII. 44. domicilium proprium dereliquisse, Jud. VI. Jam hæc par Angelorum & Hominum ratio est: Quo enim modo illis Facultas naturalis non peccandi superebat, eo & Homini; adeoque & Amissionis par erit ratio; Cum vero Angeli sua malitia facultatem illam excusserint, idem de Homine dicendum erit. (3) Ex Imaginis divinæ amissibilitate: Ut ut enim per Habitum connatum inerat, ita tamen comparata simul erat, ut uno actu contrario auferri omnino posset; perinde, ut Facultas vitalis in Animalibus perfectis violatione perfecte contraria non potest non evanescere: Etenim, non minus est extremæ perfectionis, plena Voluntate obædire, extremæ & pravitatis, plena Voluntate reluctari. Hinc Hülsem. (cujus hoc est arg.) censet, quod, quo quid subtilioris est rectitudinis (mutabilis tamen) eo facilius contraria obliquitate offendatur, l. c. Sibilum ergo meretur simile illud de digito, qui, ut incurvatus pro lubitu redigitur, neque per unam incurvationis actum redigendi potentiam amittit; Ita nec per unum peccaminosum motum Voluntatis integritatem necessario amissam, sed ex natura actus remansisse redeundi facultatem. Sic ad Digni mensuram Animi sui rectitudinem redigunt! Sed advertant quæso, quam infanti Cothurnos aptent: Digitus in id à DEO Conditore articulis instructus, quo sit flexilis: Voluntas recta à DEO T. O. M. creata. Ille, quando se incurvat, agit, quod Naturæ & officii sui est, atque pro Creatoris fine: Hæc quando ad malum se flectit, finem Creatoris negligit, contra Naturam suam & Officium Malum præ Bono eligit. Hinc à Digno ad Voluntatem, ab Actu Potentiæ Naturalis concreata ordinario ad actum Potentiæ Libere præternaturalem. N. V. C. Simile veritati est simillimum, si ita se habeat: Ut digitus non undiquaque & retrorsum est flexilis; sic nec Voluntas integra in Bonum & Malum promiscue fertur: Vel sic: Ut digitus perpetuo labore ad incurvationem demum non reducibilem incurvescit: Sic Voluntas per actum malum similem Habitum contraxit; id quod Menti nostræ si non robur,

lucem tamen affundit. (4) E disconvenientia amissionis Imaginis DEI cum Poena, tum ex parte Justitiæ divinæ, à qua nullus actus positive promanat eidem difformis, & eo puniendus, qvæ quid est jactura concreatæ rectitudinis, tum ex parte Adami, qui sponte & ex se ipso contraxit sibi id damni, cum ex adverso poena invito & horrenti infligatur à Superiore. Tum ex parte posterorum, in quibus ex positivo quodam actu divino pœnali nulla difformitas moralis propagabilis salva pietate statui potest. (5) Ex absurdis: Nam (1) Labefactaretur Sanctitas DEI, qui foret Autor peccati originalis & consequenter actualis. Qui enim id positive facit & causatur, in quo formale originalis peccati consistit, non potest non esse ejus causa. Pone jam, abstulisset actu physico Imaginem primævam, effecisset certe illam carentiam perfectionis, in qua sita est labes originalis. Cui cum nexu insolubili adhæreat peccatum actuale, minimum, quantum ad motus involuntarios, quin & voluntarios, nisi Spiritus oblectetur, illud ipsum ex eodem actu positivo divino derivandum erit. (2) Sequetur alias id quod maxime absurdum putant ipsi Arminiani. Pœnæ enim juxta illos pœna non datur: Atqui peccati Originalis datur pœna, cum propter illud natura sumus filii iræ. *Eph. II. 3. E. ipsum non est pœna.*

PORISMA III.

Imago divina non consistit in solo dominio.

§. 1. Hoc contra Photinianos, Catechisim. Racov. de via salutis c. 1. p. 22. 23. Socinianos, Smal. *contr. Frantz. p. 44.* Remonstrantes *Episc. l. IV. Insit. Sect. 3. c. 7. f. 359.* probamus (1) è contextu nostro: Suppeditat illic Spiritus S. fundamentum prohibitionis & postquam *vers. 5.* Fraternitatis vinculum ac reverentiam occifori obverterat, postea *vers. 6.* tota prohibitionis ratio terminatur in verbis illis: Nam. DEUS Hominem condidit ad imaginem suam. Ex quo fundamento Homo omnis ab initio vitæ pariter est inviolabilis, illud ipsum non potest formaliter & *πρωτος* esse dominium in Creaturas, atqui Imago divina est, &c. E. Ratio Major est, quoniam Dominium in Creaturas post lapsum æqualiter omnibus non convenit. E. ratio alia subfit, oportet, quæ illos in tertio inviolabilitatis reddat pares; Jam, si ab Imagine divina abeas, qua consistit in Sapientia & Justitia, nulla deprehendetur alia. De accessoriis res in apertico posita est: Ea enim bona quam maxime esse inæqualia constat, sed neque semper ab ipsa adsunt

adsunt natiuitate. Originem à DEO poteras huic paritati substernere; sed enim neque ista nude id dignitatis confert; quidni enim & Brutorum Vitam inuolabilem liceret dicere, si sola ista origo id seu securitatis, seu dignitatis præstaret. Relinquitur igitur Imago sola diuina. Unde, quando DEUS *vers. 5.* Fraternitatis communis fecerat mentionem, *vers. 6.* tandem totum negotium devolvit ad Imaginem. (2) E descriptione Imaginis diuinæ *Gen. I. 26. 27. 28.* ubi distincta Imaginis & Similitudinis, distincta item Dominii fit mentio, Accentu distinctivo (⁴) insinuata, claro documento, non solo Dominio Imaginem absolvi, sed hanc illud consequi. Hinc vident Sociniani, quam quando hunc L. pro se adducunt, detorqueant; cum plane contrarium ex eo constet, coll. inprimis *vers. seqq.* (3) E restauratione in regno Gratia, quæ fit *εἰς ἐπίγνωσιν καὶ εἰκόνα τῆς κτίσεως τοῦ αὐτοῦ Col. III. 10. καὶ τὸ ὁσὸν κτίσεως ἐν δικαιοσύνη καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας, Eph. IV. 24.* E. ad Imaginem DEI ultra quid requiritur, quam solum Dominium, nempe *ἐπίγνωσις* in Intellectu, *δικαιοσύνη & ὁσιότης* in Voluntate. Quin imo, cum solius Voluntatis & Intellectus rectitudinis fiat mentio, apparet, Dominium non nisi secundario ad Imaginem DEI concurrere. Excipiunt, *Eph. IV. καὶ τὸ ὁσὸν creatum esse, idem esse ac ex mente & arbitrio DEI creatum esse.* Resp. (α) Sic à litera recedunt præter necessitatem, id quod explicationem facit suspectam; Imo contra Scripturam statuunt; Cum eam explicationem LL. parallela *Col. III. 10. Gen. I. 6.* non admittant. (β) Posito, καὶ ἴτα posse explicari, cætera tamen dicti huius pondera plus ad Imaginem DEI requirunt nempe Iustitiam & Sanctitatem, ad quam ex mente DEI (juxta illorum glossam) renovari jubemur. Quin ipsa novi Hominis induitio, Dominium Imaginem DEI formaliter & totaliter constituere non posse, arguit: Cum vetus adhuc Homo sit, qui dominatur; Nam ne exutum quidem Dominium, Adversarii volunt; Adeoque rei non amissæ cum nulla fit reparatio, plus ad Imaginem DEI requiri, manifestum est. (4) E perfectione in regno Gloria, quæ iterum fit circa Imaginem DEI in Iustitia juxta *Psal. XVII. 15.* Tum vero, licet perfectissime in Nobis Imago DEI refulgebit, cessabit tamen Dominium in Bruta. Arguo: Quæ ab Imagine Divina est separabile, & aliquando actu aberit, id essentiam Imaginis diuinæ non ingreditur, tantum abest, ut adæquate constituat, Dominium in Bruta &c.

E. (5) E Natura Domini, quod & Creaturis, Imagine DEI vel ex toto, vel in tantum carentibus competit, e. g. Irregentis & extra Ecclesiam degentibus, in quibus Imago DEI non restaurata. Conf. heic sub Dn. Præf. *habita Disp. de Jur. Fidel. Sect. II. c. II. Axiom. II.* Quin ab ipso Diabolo usurpatur. Confer. *Job. XVI. 30. Col. I. 13. Matth. IV. 8. 9. II. Cor. IV. 4. Job. XII. 31.*

§. 2. Superest, ut connexas hypotheses, quas huic sententiæ substernunt partim, partim hinc eliciunt, adducamus, quo, quam in errore altero alteri patrocinium quarant, appareat: (1) Cum Crellius de DEO & Attrib. Div. c. 113. p. 102. nomen DEI non ipsam essentiam, sed imprimis Potestatem & Imperium significare velit, procul dubio cum Assectis primum & quidditativum Deitatis conceptum in Imperio absoluto collocare intendit; Accidit, quod in defens. advers. nomen plurale דְּיָהוָה cum verbo singulari, juxta Idiotismum Hebrææ Lingvæ, ad exaggerationem potestatis & denominationis, construi asserat. Hinc eo promptius sibi colligi posse pervasit, & Imaginem DEI in solo Dominio formaliter consistere. (2) Cum per Lapsum Hominem nihil amisisse, sed Liberi Arbitrii vires easdem, quæ olim fuere, adhucdum esse putent, non potuerunt non, exterminata Sanctitate & Justitia Originali, per solum Dominium Imaginem DEI constituere. (3) Ita pronunciant, ut Peccatum Originis non tantum cum reliquis Pelagianizantibus extenuent, sed plane exterminent. (4) Quo idem obtineant, Fœminæ Imaginem DEI invident.

PORISMA IV.

Reliquiæ primæ animæ perfectionis non extendunt se ad Notitiam Futurorum Contingentium, quæ Anima, in somnio sibi reliqua, presagiat.

§. 1. De Somniis divinis quæstio non est: Nam quis hic signi liberrime à DEO assumi, *χρόσι* ad rem futuram contingentem contetur? Cum Magi & Sapientes Gentilium hic suam ignorantiam sapientule fateantur. Neque de Diabolicis, cum Satan imprimere ea, quæ præstare permittente DEO satagit, possit. Neque de Rebus Futuris anxii sumus, quoties inter Causam & Eventum nexus certus est, sive per Naturæ ordinem, sive per regulas prudentiæ; quanquam de his
vigi-

vigilantes multo rectius judicemus, quam in somno præfagimus. Sed neque de rerum, in somno jamdum figuratarum conjectura incerta, sed de ipsa vi nativa, anticipandi animo res futuras, mere contingentes. Verbo: Id quæritur; *An Anima nostrum ex residua vi Imaginis Divine, Futura quædam mere Contingentia, Hominem suum attentionia, prævideat, Naturam rerum prævisarum exhibeat, instituta ipsarum cum aliis comparatione, quas, quia corpori alligata, clarius communicare non possit, quasque alias, in & cum Homine operans, nec prævidere, nec communicare potest?*

S. 2. Neganus: (1) E Scripturæ asserto, quo id soli DEO vindicatur *Es. XLII. 9. Conf. c. XLI. 22. 23.* Priora ecce venerunt, & nova Ego annuncio, antequam orientur, nota faciam Vobis. Ubi hæc Nobis nascuntur argumenta: (α) Connectitur prædictio Futurorum cum incommunicabili Majestate divina, quippe ejus pars est. Id quod pertinet ad incommunicabilem Majestatem divinam, de eo nemo Alter participat. At prædictio Futurorum est tale quippiam. E. (β) In quo opponitur DEO Creatura, id huic tribui nequit; Nam oppositio alteram partem à tertio isto, de quo agitur, excludit. (γ) Cap. præcedente Utrumque Diis Gentilium negatur, & præstare & prædicere futura, inque eo Vanitas & Inanitas illorum proponitur. Atqui velle Homini id adscribere, cujus gratia se ad Deastros consulendos convertit, alienissimum à vero videtur. (2) Ex intellectus finiti conditione. Quæ Intellectus finitus præscit, præscit vel ex revelatione divina, vel è conditione Causæ rei futuræ. Si illud, Somnium est divinum. Si hoc, Præscientia est rei necessariæ, præsupposita causa physica & necessaria, necessario futuræ; non rei contingentis, cujus causa vel actum sufflaminare, vel mutare, vel variare, vel intermittere pro lubitu potest. Hinc B. Dn. Scherz. ex vero pronunciat, *Intellectui Creato Propositiones de Futuro Contingente non esse determinate certas. Brevic. Phil. qu. Log. CIX. p. 125.* (3) Sumemus id, quod de Origine Imaginationum in dormientibus asserit idem Ipse J. C. Becman. *lin. Mor. c. II. n. IIX. IX. Procedunt, inquit, ab agitatione partium Corporis sentientis, quæ, dum motus earum non plane compositus est, organa excitant, faciuntque, ut imagines appareant, tanquam vigilantibus; Has equidem, si de rebus sint præteritis, æquiparant iis, quæ antea extiterunt; Si rerum futurarum, Anima quidem transcribit, sed modum*
ferme

ferme dicit incognitum. At enim, qui ex imaginis divinæ residuis particulis fluunt effectus, non sunt incogniti suæ originis ratione, minime Sapientioribus, neque ullo forte exemplo evincetur Contrarium. Aut dicendum ergo, Ejusmodi res non provenire ex vi Animæ naturalis, aut non ignotam Originis rationem. (4) E Somniorum rejectione *Eccl. V. 6. Sir. XXXIV. 1. 2. 3.* (5) E securura praxin superstitione, Somnia seu Amabilia, seu quæcunque pro indicio Futuri Contingentis arreptura, quam rem ambabus acceptum iri manibus ab iis, qui Somnia posthabita Scriptura sequuntur, Nemo est, qui non videat.

§. 3. (6) Assertum hoc qui cum domesticis Viri hypothesebus conciliari queat, nondum patet. (α) Mere contingentia in Scholæ Reformata quis quæret? ubi omnia fatali quadam & immutabili necessitate eveniunt. Confessio Eccles. Belgic. *th. 13. Credimus, Benignum illum DEUM, postquam res omnes creasset, minime eas casui aut Fortuna permisisse, sed secundum sanctam suam Voluntatem eum in modum regere & gubernare, ut nihil in hoc mundo absque Ejus ordinatione, eveniat, quamvis tamen DEUS peccatorum, quæ fiunt, neque author, neque reus sit.* Syntagm. Confess. p. 134. Quæquam enim id vere dici queat, DEUM Creaturas Casui & Fortunæ non permittere, hoc sensu, ut citra Curam Providentiæque Divinam ferantur, eo tamen negari non debet, dari res contingentes natura sua, & quæ poterant non fieri, habita ad Causas liberrime agentes *æternæ.* Id quod ipsimet Reformati verbis præferunt, re negant: Ejusmodi enim ordinatio ab illis statuitur, quæ Eventibus inferat necessitatem immutabilem, etiam malis. Unde addit Confessio: *Opus suum ordinat & justissime exequitur DEUS, etiam quum & Diabolus & Impii injuste agunt.* Id quod illi non de directione ad finem, sed de ordinatione activa, & determinante ipsum actum, intelligunt: Zwingerus enim *in defens. Calvin. l. 3. c. 23. p. 538. Hominum eventa subjacent non tantum præscientiæ DEI, sed & Decreto, nec DEUS aliter Futurum prævidet, nisi, quia, ita ut fierent, decrevit. & Walæus in LL. p. 297. Ponimus ergo extra Controversiam, DEI concursum ad actiones liberi arbitrii non tantum esse generalem & indifferentem, sed etiam specialem & determinantem.* (β) Cum mera illa Contingentia, quæ Somnians præfagit, sæpius occulta DEI judicia complectantur, An possibile, ut Homo ex vi imaginis divinæ ea præfagiat? (γ) Cum Præscientiam divinam decreto postponant, Deumque præ-

præscire dicant; quia decrevit, Num fieri potest, ut Mens humana prælagiat, quæ nec ipsa decrevit, nec DEUS à se decreta revelavit?

S. 4. Pleraque in hac hypothefi non modo incerta, sed & falſa: 1. ait, *Animam in Somno conferre*. At Resp. Confufio illa phantasmatum, mere contingens & accidentalis, non meretur accuratæ colationis nomen, ut in qua quadrata rotundis, ima summis junguntur. Sane Vigilantium longe aptior & perfectior est cognoscendi, conferendi, quam Somniantium, (ſi quis eſt) modus. 2. Ait, *Animam eo, quia vigilans corpori alligata eſt, clarius cum Homine communicare non poſſe*. Resp. Unio, quæ & in Somno permanet, ponit Communicationem, quæ licet quæ rem in Somno & Vigilia eadem ſit, quæ rei modum tamen in Vigilia potius clarior eſt, ac in Somno: (1) Videtur tum enim Anima aliquam partem quæ ſuas operationes impediri, non ſenſitivæ tantum facultatis, ſed & intellectivæ, quippe quæ rerum externarum objectu excitatur, & ad ſcrutandum, perpendendum, conferendum intenditur. Hinc arg. In quocunqve ſtatu ab adminiculis & operationibus ſuis ſveticis & ordinariis Anima rationalis deſiſtit, in illo imperfectius communicat, quod adeo in iſtis phantasmatibus apparet, in ſtatu Somni, &c. E. (2) Accedit ad id alligatam eſſe corpori, ut cum eo communicet: Unio enim eſt propter communicationem, hæcque naturalis illius Finis & conſequenter Effectus. Adeoque perfectior unitorum conditio perfectiorem communicandæ rationem efficit, Atqui vigilantium Animi & Corporis perfectior eſt conditio. E. Si quæ eſſet Futurorum Communicatio, expeditius ea inter vigilandum procederet. (3) Stat pro Nobis experientia, quæ, ſi quid artium ac ſcientiarum in Sapientibus Viris collaudat, id à vigilantibus, & quaſitum & excultum eſſe oſtendit. Oleum & Vigiliæ, non Somnium & Tenebras ſapiunt magnorum Virorum labores. Nec illi, qui Regnorum fata divinando quali dimetiuntur, nec à ſcopo longe deſlexere, ſomno id ipſum, ſed prudentiæ vigili debent. Forte, ſi id Somnolenti noſſent, bene ſecum agi crederent, dum, quando ipſi Somno, Animæ Eorundem magnarum rerum prælagiis relinquuntur. (4) Stat pro Nobis Scriptura, quæ non dormientibus, ſed vigilantibus hanc Mundi machinam ad animam revocandam, & in eo invigilabilis DEI gloriam perviſibiles Creaturas rimandam proponit, Rom. 13. 11. (5) Videtur Aut. è corpore humano, non officinam Animæ

sed Carcerem facere, cui Animam potius alligatam, ac sicuter sociatam dicitur. Quo ipso anno Aliquid Sapientiae Divinae conditrici in hunc modum detrahatur, dispiciat ipse. (6) Si corpus ex se in culpa esset, ut Anima clarius cum Homine communicare non posset, linqueret DEUS Animam in statu separato, nec in solatii & gaudii consummationem cum corpore glorificato reduniret, nec ipsa Anima desiderium corpus informandi praeseferrent, unde tamen clamare leguntur, *Apo. VI. 30.* 3. Ait, *Animam communicare cum Homine suo.* Vel proprie loquitur vel improprie. Si improprie, insignis *αινεσλογία* est, Animam, quae pars Hominis est *ουσαΐνη*, agere extra Hominem suum. Si proprie, indubie sequitur inde, (1) dari Hominem sine Anima. (2) Communicari aliquid Homini posse, postquam iam communicatum est Anima. (3) Videtur haec locutio non nihil favere novellis Prophetis. 4 Ait, *Animam Sibi relinquere, tumque se providere, & Homini suo communicare, quae alias, in se cum Homine operans, communicare non possit.* Sed (1) quid per phrasin hanc, sibi relinquere, velit, non explicat. Anima in statu unionis extra corpus ordinarie operari nequit. Aut intellectum vult, de Anima simpliciter, quaeque informat corpus, aut de Anima, quae Facultatem Superiorem, inprimis Intellectivam, spectata. Si illud, Eo modo relinquere sibi non posse, in propatulo est, cum (8) Homo interim, dum non informaretur Anima, desineret esse Homo, & toties, quoties sibi Anima nostra in somno relinqueretur, moreremur. Quemadmodum Eutychus *Act. XX. 9.* vere mortuus à Spiritu S. memoratur, licet Anima referente Paulo *vers. 10.* in Eo, inque Juvenis corpore, tanquam in *πυ* sub, & quae actum entitativum, manserit. (9) Adesset in Somno Anima tantum per modum Formae Assistentis. (10) Aliud nobis pervadent. (α) Phantasmata, efformata per Sensitivam, Objecta, per organon exterius delata, recipientem. (β) Motus Noctambulorum, distinctae soni prolationes. (γ) Vegetativae operationes in Concoctione, Augmentatione, Diminutione. Si de Anima quae Facultatem Superiorem & Rationalem sibi relicta, intelligit, distingvimus (1) inter Relictionem totalem & partialem. Illam, negamus, hanc concedimus. Cum fieri possit, ut in somno cogitationes quandoque incidant aut recurrant, quarum interdiu, & antequam sopiremur, Species efformatae & agitatae fuerint. Haec pertinent

ea, quæ præcunte Galeno habet Vossius: *Anima, quando non vacat sensibus externis, profundius sentit ea, quæ ad corporis dispositionem pertinent*, l. III. de Orig. & Progr. Idolol. c. XXXV. p. 896. 897. Quando enim, non vacare animam sensibus, ait, *relictionem partialem affirmat*; quando ea sentire, quæ ad corporis dispositionem pertinent, in memorat, *Totalem* negat. Quamquam permittamus, si quis *Totalem*, extra & supra naturæ ordinem fieri posse arbitretur, verum non in somno naturali, sed miraculoso & ecstático, quæ fuisse Adami Gen. II. August. L. IX. de Gen. ad Lit. c. XIX. Epiphan. her. XLVIII. Gregor. Nyss. *supr. Cant. V. 2. censent.* (2) Ponimus, relinqui sibi Animam, quæ operationem facultatis rationalis, non tamen dici potest, extra Hominem agere, quod vi justæ Oppositionis, per phrasin Aut. dicere licet: Si enim Anima quæ facultates inferiores in & cum Homine agit, quæ superiorem sine & extra Hominem, sequeretur, aut tres esse Animas, aut minimum Unam Animam dividi, & ex altera sui parte in Homine, ex altera extra Hominem agere; aut Vitam, Motum Caloremque Corporis non dependere ab Anima rationali, qui Cartesii error est tr. de Passionibus Animæ, n. IV. & V.

S. 5. Aggrediemur fundamentum adversæ sententiæ, quod sequitur sternit verbis: *Ab humana natura alienam non esse sublimiorem ejusmodi aliquarum rerum prævisionem vel Adami exemplum in statu Innocentia docuit, quem absentia contingentia, quæ ad ipsum pertinebant, scivisse, argumento est, quod Evam, cum evigilaret, non tantum sibi junctam fore statim cernerat, sed etiam ex ossibus suis formatum sciret.* Absentia vero Contingentia scire, & Futura præscire, actus ejusdem facultatis sunt. Formabimus inde arg. Quæ quædam Absentia Contingentia potest scire, ille & Futura Contingentia potest præscire, Atqui Homo quædam Absentia Contingentia sc. quæ ad ipsum pertinent, &c. E. Major. probat, quod Ejusdem Facultatis sit, Absentia & Futura Contingentia scire. Min. probat exemplo Adami. Resp. (1) ad probat. Major. Eam vacillare ex eo, quod differentia sit inter Contingentia Absentia & Futura: Hæc enim, cum adhuc sint in potentia, entitatem nondum habent, sed à solo Intellectu infinito in sua futuritione præsciuntur, ut supra S. 3. probatum (conf. Dn. Præf. Coll. Anti-Papist. MS. L. de DEO th. X.) At illa entitatem revera habent, adeoque non tam longe à possibilitate sciendi recedunt, ac Futura Contingentia (2) distingv.

inter *Contingentia Absentia & Distantia*. Illa Potentiæ Finis, qua
 tali, non patenti, æque ac non-Futura Contingentia: Hæc, cum certa sit
 sphaera activitatis, beneficio sensuum Humanorum, post & Intellectus
 certo modo præsto sunt & dignoscuntur. Hinc à *Cognitione Contingenti-*
um; Distantium licet, ac dicto modo Præsentium, ad cognitionem Absentium
& Futurorum Contingentium N. V. C. (3). Iterum lim. Qc. quædam Ab-
 sentia Contingentia potest scire, sc. ex se, & vi nativa, citra specialem
 divinam communicationem, &c. Sic iterum falsa Min. Probationem
 quod attinet, Non habuit Adam notitiam tum de usu & adjutorio,
 tum de origine Evæ; per vim quandam nativam præcise in somnio
 præfagiendi, conjecturandi aut prævidendi, ad Imaginem Divinam se
 referentem, sed partim ex divina in somnio revelatione; partim ex
 oculari inspectione, dum qua omnem corporis habitum & singula
 membra conformem sibi aspexit; partim è naturali prope passionem tum
 ài sexum coordinatum, tum in socialitatem: Nunc enim desiderium
 de adjutorio, *vers. 20.* impletum, & inventam esse, quæ coram ipso
 esset, cognovit. Cumque vel bruta primo intuitu ex instinctu naturæ,
 Sociam cognoscant, quidni cognoscere Homines rationales, eorun-
 demque olim perspicacissimus? Religionis Socius Rivetus Notitiam
 Originis Evæ itidem ad illud principium, nempe *arcanam inspiratio-*
nem & internam suggestionem, refert. Ita enim verba Ejus se habent
 exercit. in *Gen. XXV. p. 102.* *Quæritur, unde Adam noverit, Evam*
esse Or ex ossibus suis, & carnem ex carne sua, item, à Viro sumtam fuisse.
Si dicamus, id ex conjecturis ab ipso fuisse deprehensum, quia fuit in eo
maxima perspicacitas, vix potest id satisfacere, quia verba Adami non
conjecturam aliquam referunt, sed notitiam certam, quæ cum ex sensibus
eriri non potuerit, quia id factum fuerit, cum profundissimo somno sopi-
tus esset, aliunde advenisse necessarium est. Poruit quidem ille ex aspectu &
conformatione membrorum, cum ita proxime eam ad se accedere videret,
judicare, commodum sibi fuisse paratum adjutorium: Sed reliqua, quæ
Verbis ejus continentur, quibus ita declamant originem uxoris suæ, non exti-
simamus ab eo sciri potuisse, nisi per arcanam inspirationem & internam
suggestionem à DEO factam. (4) Denique, Ecquod hic Contingens
 Absens? Miraculum in ipso Adami corpore factum. Quamquam
 enim DEUS ei immiserit מְרִירָה somnum profundum, idcirco
 forsitan, ne passione quapiam dolorifica in felicissimo illo statu percel-
 leretur,

letetur, non omnem tamen mutationis aut alterationis sensum, in primo imprimis Sociæ conspectu, abfuisse, probabiliter dici posse videtur.

§. 6. Transigat nunc Aut. cum Rivet. Nos interim aut minus aut nimis heic subtilis Scaligeri verba ab Aut. mente parum aut nihil, ut videtur, recedentia subjungemus: *Somnum à DEO factum non solum, quod quidem recte ajunt, ad corporis recreationem, sed etiam ad Animæ libertatem. Qui enim, si ad officia spectes, propemodum plantæ vitam vivimus dormientes: Vult, ut tum vere viveremus. Nam servus eo tempore liber est: atque etiam Dominus evadit aliquando per insomnia. Prætorum animi suppliciiis efficiuntur, per insomnia. Bonorum atque sapientum, veritatis investigatione, laudabilium officiorum functione, divinæ mentes fiunt, per insomnia. Solutæ namque non à corpore, sed à corporis penso, suas agunt res. Seipsas enim movent, atque etiam promovent ad effigiem sui finis: quæ sint olim*
comm contemplaturæ

F I N I S.

SOLI SIT GLORIA SUMMO!

ADDITAMENTA.

I.

Ἀνορθώσις & Restauratio plena Imaginis Divinæ in eum statum, qui fuit ante lapsum, speranda hic non est. contra Fratres Roseæ Crucis.

II.

Mandatum Christi; **DILIGITE INIMICOS VESTROS,**

STROS, jus gladii in facinorosos Magistratibus Christi-
anis non eripit. Contra Robertum Barklai, Quacke-
rorum Apologetam edit. *Germ. p. 426.*

III.

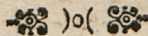
Abnegatio nostri & fiducia in DEUM, ut ex parte
nostri inferendo malo obsistat, impios tamen suæ re-
linquit malitiæ, triumphaturæ in pessimis factis, nisi
externa disciplina & gladii rigore comprimatur in Re-
publica Christiana. Contra Eundem.

IV.

Figmentum est, Historiæ Creationis adversum
prorsus, quod corpus Adamiticum ante lapsum fuerit
quinta essentia mundi; nec minus illud, quod in fine
mundi cum quatuor elementis sit periturum. Cum
vel sola prohibita internecionis ratio, quæ non solam
animam, sed & corpus complectitur, i. e. Creatio ad
Imaginem Divinam, illud vitæ æternæ destinetur. *Con-
tra Weigel. Postil. part. 2. p. 29.*

V.

Non, prout anima & corpus, sic & vita animæ &
vita corporis sunt diversa, sed una atque eadem &
Animæ & Corporis est vita. *Contra Wittich.
Theol. Pacif. §. 147.*

94 A 7346

ULB Halle

3

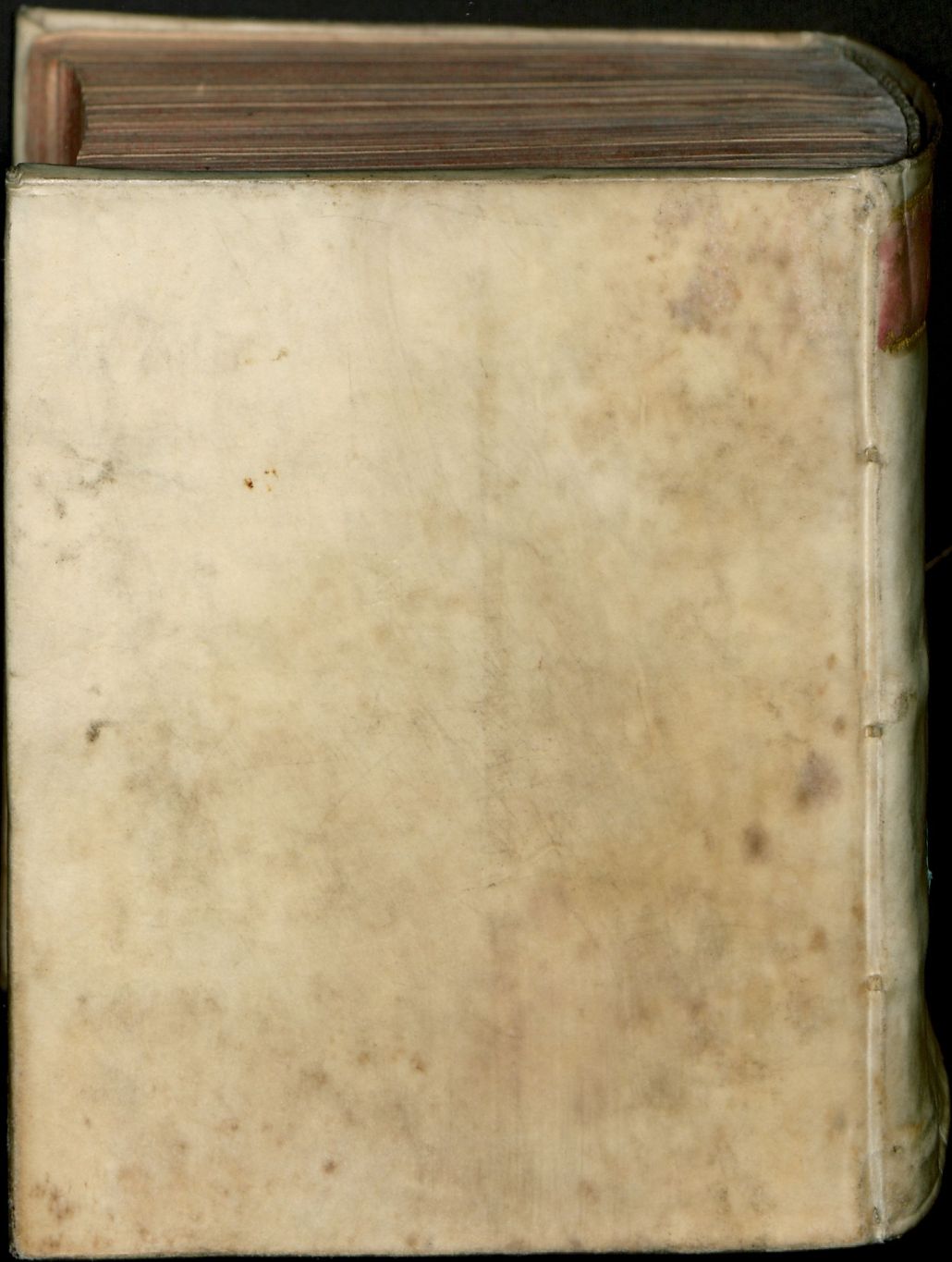
000 544 418

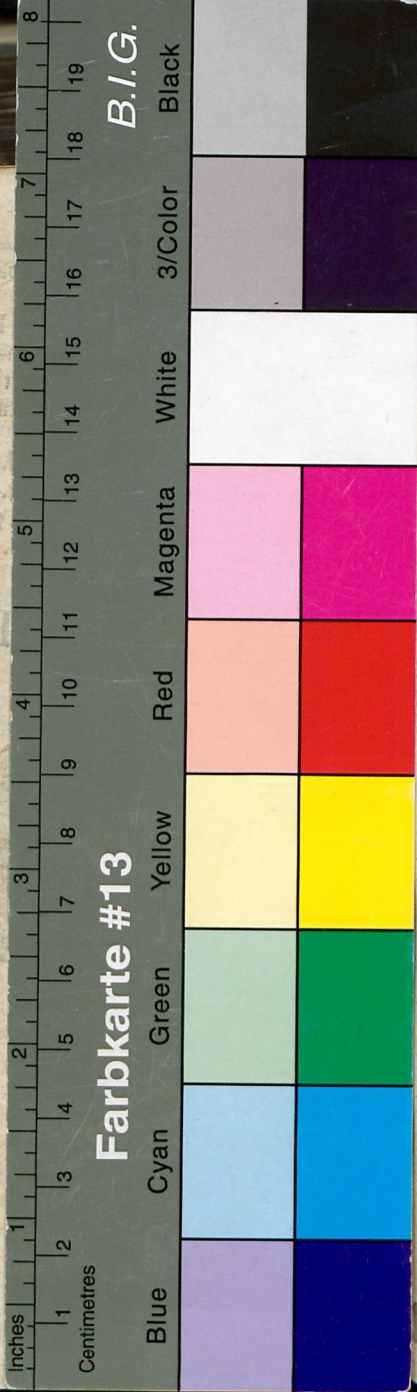

1077

Jul. 86.

Munimentum 28 27.
**SECURITATIS
HUMANÆ,
EX IMAGINE DIVINA,EJUSDEMQUE RELIQVVS,ab Ipso Sanctissimo Mundi Creatore**

GEN. IX. 6.

exstructum.,

Consentiente Vener. & Ampliff. Facult. Theol.

PRÆSIDE

DN. JACOBO HENNINGIO,

SS. Theologiæ Doctore & Professore, Consistorii Regii
Adfessore, & ad D. Jacobi Pastore,

*Domino Patrono, Promotore ac Præceptore suo
etatem colendo,*

In Inclyta Academia Patria,

*Anno MDCLXXXIX. d. April. horis locoque consuetis
Publica oppugnationi expositum*

NICOLAO Wöppen/ Wolg. Pom.

**GRYPHISWALDIÆ,
LITERIS DANIELIS BENJAMINIS Starckens/
REG. ACAD. TYPOGRAPHI, ANNO 1711.**